

Felsefe Atölyesi

HAYATA DAİR HERŞEY

Felsefe Atölyesi

ABONE OL

BEĞEN

PAYLAŞ

DESTEKLERİNİZİ VE YORUMLARINIZI EKSİK ETMEYİN

VIDEO VE SUNUMUN FAYDALI OLMASI DİLEĞİYLE

1. ÜNİTE

MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL
FELSEFESİ

ÜNİTE KONULARI

- 1.1. FELSEFENİN ORTAYA ÇIKIŞI
- 1.2. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ
- 1.3. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FİLOZOFLARININ FELSEFİ GÖRÜŞLERİNİN ANALİZİ
- 1.4. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN DÜŞÜNCE VE ARGÜMANLARINI DEĞERLENDİRME

MERHABA SEVGİLİ ARKADAŞLAR, SEVGİLİ
GENÇLER

11.SINIFLARIN İÇİN HAZIRLADIĞIM FELSEFE
DERSLERİNE HEPİNİZ HOŞ GELDİNİZ.

BU DERSLERİMİZ SADECE 11.SINIFLAR İÇİN
DEĞİL, BU YIL YKS SINAVINA GİRECEK
ÖĞRENCİLER İLE FELSEFE TARİHİNE İLGİ DUYSAN
VE MERAK DUYSAN HERKES İÇİNDİR.

FELSEFE TARİHİNİN YOLCULUĞUNU MÖ
6.YÜZYILDA BAŞLATIP MS 20.YÜZYILA KADAR
GETİRECEĞİZ.

İLK ÜNİTEMİZDE MÖ 6.YÜZYIL İLE MS 2.
YÜZYIL FELSEFESİ
(İLKÇAĞ FELSEFESİ)

YOLCULUĞUMUZ UZUN.

O HALDE VAKİT KAYBETMEYELİM HADİ
BAŞLAYALIM

GÖRECEĞİMİZ KONULAR

1.FELSEFENİN ORTAYA ÇIKIŞI

2.MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYILDA
ANADOLUDA YAŞAMIŞ FİLOZOFLAR

3.MÖ 6. YÜZYIL-MS 2.
YÜZYIL FELSEFESİNİN
AYIRICI NİTELİKLERİ

İlk Neden Ve Değişim
Düşünceleri

Sokrates Ve Sofistlerin Bilgi
Ve Ahlak Anlayışları

Platon Ve Aristoteles'in
Varlık, Bilgi Ve Değer
Anlayışları

4.MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL
FİLOZOFLARININ FELSEFİ GÖRÜŞLERİNİN
ANALİZİ

5.MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN
DÜŞÜNCE VE ARGÜMANLARINI
DEĞERLENDİRME

1.FELSEFENİN ORTAYA ÇIKIŞI

*Felsefi düşünce
nerede ortaya
çıktı?*

*Felsefe ne zaman
ortaya çıktı?*

*Felsefi
düşünce nasıl
ortaya çıktı?*

FELSEFENİN ORTAYA ÇIKIŞI

- Tarihsel olarak baktığımızda felsefenin ortaya çıkmasında birçok medeniyetin katkı yaptığını görüyoruz. Bunlar:

FELSEFENİN ORTAYA ÇIKIŞINI ETKİLEYEN MEDENİYETLER:

Felsefenin Doğuşu ve İlk Medeniyetler

Mısır ve Mezopotamya Medeniyetleri

* MATEMATİK, GEOMETRİ, VE ASTRONOMİ GELİŞMİŞTİR.

Hint Medeniyetleri

*BUDİZM, VEDİZM, BRAHMANİZM

Çin Medeniyetleri

KONFÜÇYANİZM
TAOCULUK

İran Medeniyetleri

*ZERDÜŞLÜK

Mısır ve Mezopotamya Düşüncesi

- * Sümer ve Mısır'da matematik, geometri ve astronomi bilimleri oluşmuştur.
- * Sümerlerin ve Babillilerin tapınakları aynı zamanda birer gözlemevi(rasathane)ydi. Bu tapınaklarda ilk kez güneş ve ay tutulmalarının çizelgeleri düzenlenmiştir.
- * Buradaki astronomi dinle iç içe olduğundan daha çok astrolojik nitelik taşımıştır. Bu nedenle bu eski toplumlarda gerçek anlamda bilim ve felsefeden söz edilememektedir.

Mısır düşüncesinde Güneş Tanrı'sı "Ra"

Mezopotamya kültürlerindeki tapınaklar aynı zamanda astrolojik gözlemevi görevini de görüyordu. Burada din adamları gökleri gözleyerek kayda geçiriyorlardı. Ama yaptıkları iş henüz astronomi değildi; çünkü kuramsal çatı daha çok din kökenliydi.

NOT

Özellikle Mısır geometriyi ortaya çıkaran ülkedir. Geometrinin gelişmesi Nil'in her yıl su taşmasına neden olmasından kaynaklanmaktadır. Mısır'ın geometrisi pratik gereksinimlere dayanırken Antik Yunan'ın geometrisi teoriye dayanmıştır.

Hint Düşüncesi

Hint inançlarında amaç insanı kötülükten arındırma ve isteklerin üstesinden gelmektir. Bu ise ancak akılla değil, sezgisel yolla gerçekleşir. Hint düşüncesinde Batı felsefesinin bazı dönemlerinde görüldüğü gibi aklın gücünün hakikatı kavramada yetersiz kaldığı savunulmuştur.

Hint felsefesinin başlıca öğretileri Vedizm, Brahmanizm ve Budizm'dir. Vedizmin kutsal kitabında felsefenin de konuları olan insan, yaşam, ruh, varlık konuları ele alınır. Brahmanizmin varlık anlayışında varlık su, evren ise araba tekeri gibi düşünülür. Teker su üzerinde yüzer ve dönüşü "oluş"u sağlar. Bu tekere bilgi tekeri veya doğuş tekeri denir. Ölüm bir kurtuluş değil, kişisel ruh doğuş çarkını kırıncaya kadar tekrar tekrar bedenleşeceğine (Reenkarnasyon/ruh göçü), asıl kurtuluşun "Nirvana"ya ulaşarak benliğin Brahmanlaşmasıyla gerçekleşeceğine inanılır. Brahmanlaşma, benliğin insansı kimliğinden çıkıp tüm varlığın beni haline dönüşmesidir.

Çin Düşüncesi

Çin düşüncesinin felsefe sayılabilecek niteliklere kavuşması MÖ 1000'li yılları içermiştir. Bu dönemde ruhçu inanç ve düşünceler ağırlık kazanır. Çin düşüncesinin temsilcileri Konfüçyüs ve Lao Tse'dir. Çin'de Taoculuk (Taoizm) inancı vardır. Taoizmin kurucusu Lao Tse'dir. Bu inançta asıl olan bireydir. Taoizme göre, bir olan Tao'dur. Tao'nun maddi varlığı yoktur. Tao, tek olan gerçekliktir.

Konfüçyüs

İran Düşüncesi

İran'da Zerdüşti dini doğmuştur. Bu din, iyi ile kötünün çatışmasına dayanır. Bu dinle ahlaki motifler birer metafizik güç haline gelmiştir. İyi ile kötünün çatışmasına dayanır. İyi ile kötünün çatışma alanı insan ruhudur. Bu çatışma sonunda iyi kötüye, aydınlık karanlığı üstün gelecektir.

NOT

Hint, Çin, İran, Mısır ve Mezopotamya sistemleri kendilerini dini ve mistik (mitolojik) öğelerden arındıramadıkları için felsefe kabul edilmemektedir. Yunan düşünce sisteminin felsefe kabul edilmesi akla dayanmasındandır.

Felsefe Öncesi Felsefenin Ayak Sesleri

Mythos'tan Logos'a Geçiş: Felsefi Düşüncenin Sistemleşmesi

Soru soran, merak eden, anlamaya çalışan bir varlık olarak insan; söz konusu çabasının aracı olarak çok uzun süre mitolojik düşünce ve dinsel açıklamaları kullanmıştır. Dinsel ya da mitolojik düşünceden kopuş, yaklaşık olarak MÖ 6. yüzyılda mümkün olabilmıştır. Mitosların giderek gelişen insan zihni ve bilgi birikimi karşısında ihtiyacı karşılamaz hale gelmesi; bu hazır ve dogmatik kabul gerektiren mitolojik düşüncenin yerini doğal olayların, doğaüstü değil de doğal nedenlerle açıklanması gerektiği inancına bırakmıştır. Bu inanç, insan aklına dayanan bağımsız bir faaliyetin ortaya çıkmasına neden olur: Felsefe: Mitos sarsılır, Logos, yani akıl sahneye çıkar.

- Felsefenin sistemli hale geldiği yer antik yunandır.
- Sebebi ise Akla dayalı sorulara akla dayalı cevapların verilme arayışıdır. Özellikle iyonya kentinde. Artık gök gürültüsünün nedenin tanrının kızması olarak değil de bir doğa olayı olduğu şeklinde akla ve gözleme dayalı açıklamalar yapılmıştır.
- Peki sadece bu neden mi antik yunan medeniyetinde felsefenin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Hayır.

Felsefeyi Ortaya Çıkaran Koşullar


```
graph LR; A((Felsefeyi Ortaya Çıkaran Koşullar)) --- B[Merak ve Hayret]; A --- C[Özgür Düşünce Ortamı ve Hoşgörü]; A --- D[Kültürel Etkileşim ve Bilgi Birikimi]; A --- E[Ekonomik Rahatlık ve Boş Zaman]; A --- F[Mitolojik Düşüncenin Yetersizliği Ve Akla Olan İnancın Artması];
```

Merak ve Hayret

Özgür Düşünce Ortamı ve Hoşgörü

Kültürel Etkileşim ve Bilgi Birikimi

Ekonomik Rahatlık ve Boş Zaman

Mitolojik Düşüncenin Yetersizliği Ve Akla Olan İnancın Artması

Felsefenin, MÖ. 6. yüzyılın başlarında Eski Yunan'da, yani Antik adıyla ifade edilen İonya bölgesinde (Batı Anadolu) ortaya çıktığı genel kabul gören bir görüştür.

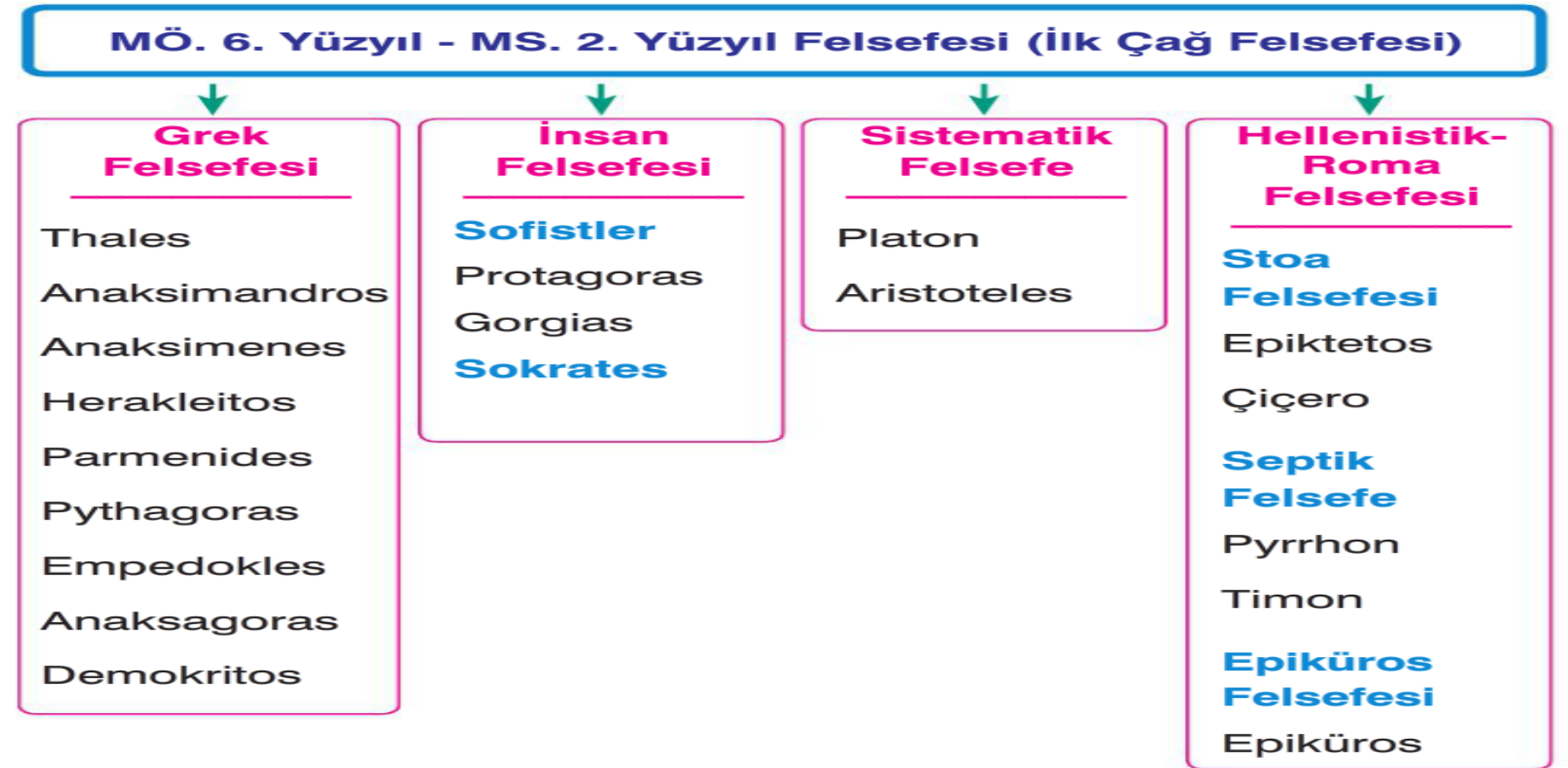
VİPNOT

Felsefe İlk Çağ'da MÖ. 6. yüzyılda İyonya'nın Milet kentinde ortaya çıkmıştır. **Kurucusu Thales'tir.**

MÖ 6. YÜZYIL - MS 2. YÜZYIL FELSEFESİ (İLK ÇAĞ FELSEFESİ)

İlk (Antik) Çağ felsefesine “**temel felsefe**” adı verilmektedir. Çünkü gerek Batı dünyası, gerekse İslam dünyası İlk Çağ’daki filozoflarının görüşlerinden etkilenmişler, aynı zamanda bu görüşleri ve yaklaşımları felsefelerine temel kabul etmişlerdir. Varlık, bilgi ve ahlak ilk defa bu çağda ele alınmış ve kendisinden sonraki çağlara temel olmuştur.

Felsefe ilk kez, doğal olayların, doğaüstü değil de, doğal nedenlerle açıklanması gerektiği inancıyla, insan aklına dayanan bağımsız bir faaliyet olarak MÖ 600 dolaylarında bir İyonya kenti olan Milet’te Thales ile başlamıştır. Dolayısıyla Antik Yunanistan’da felsefe, dini ya da **mitolojik** düşünceden kopuşun sonucunda ortaya çıkmıştır.

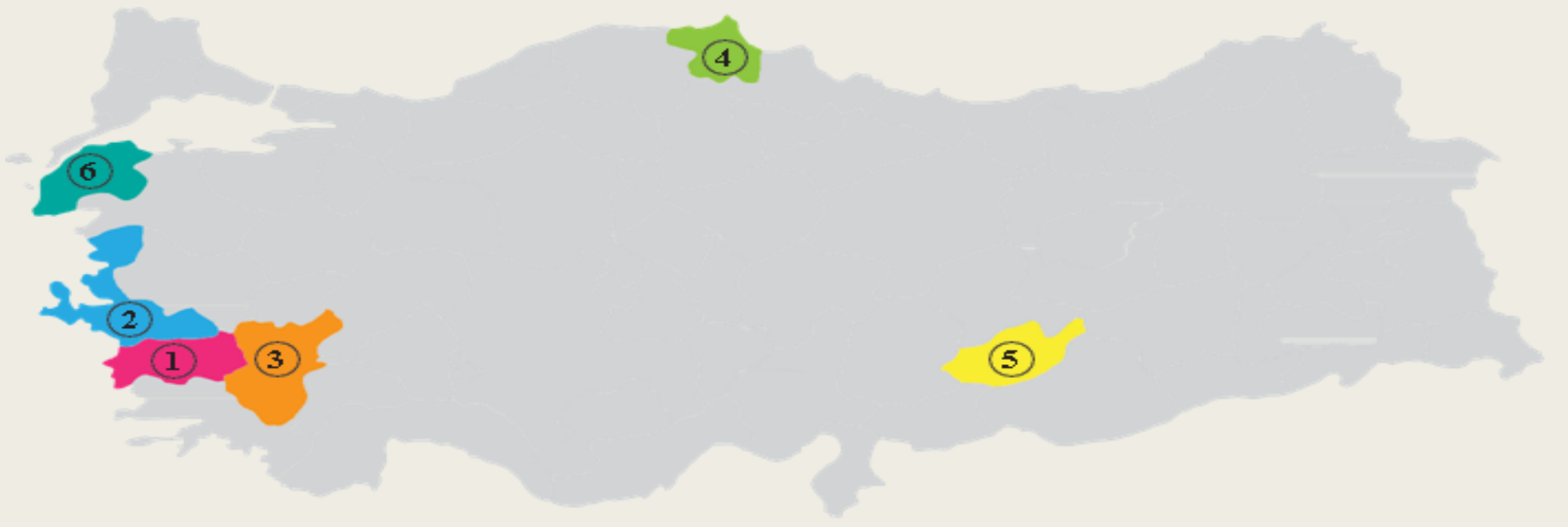

MÖ 6. YÜZYIL - MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

1. Evrenin var oluşu, yani **ontoloji** sorunuyla ilgilenmişler ve bu konuda çalışma yapmışlardır.
2. Evrenin ilk unsuru, **ilk ana maddesi (Arkhe)** nedir, sorusuna yanıt aramışlardır. Görünüşlerin, çokluğun arasındaki değişmez olan aranır.
3. Doğayı oluşturan ilk sebebi maddi olarak gösterdiklerinden **materyalist** olarak değerlendirilebilir.
4. Merak ve gözlem sonucu ortaya çıkmış, sistemli, bağımsız ve kişiseldir.
5. **Mitolojiye** (dini efsaneler) tepki olarak doğmuş olan akla, mantığa dayalı ve eleştireldir.
6. Varlık, bilgi ve ahlak gibi konular ilk defa ele alınmıştır.

2. ANADOLU'DA YAŞAMIŞ ANTİK FİLOZOFLAR

ANADOLU'DA YAŞAMIŞ ANTİK FİLOZOFLAR

1	Thales Anaksimandros Anaksimenes	Aydın/Didim (Miletos) Aydın/Didim (Miletos) Aydın/Didim (Miletos)
2	Anaksagoras Herakleitos Ksenofanes	İzmir/Urla (Klazomenai) İzmir/Selçuk/Efes (Ephesos) İzmir/Menderes/Değirmendere (Kolofon)
3	Epiktetos	Denizli/Pamukkale (Hierapolis)
4	Diogenes	Sinop (Sinope)
5	Lukianos	Adıyaman/Samsat (Samosata)
6	Aristoteles Kleanthes	Çanakale/Ayvacık (Asos) Çanakale/Ayvacık (Asos)

THALES

- o İyonya okulunun ve doğa felsefesinin kurucusu, düşünce tarihinin ilk filozofudur.
- o Matematik ve astronomi alanlarında önemli çalışmalar yapmış hatta güneş tutulmasını önceden saptadığı söylenmektedir.
 - Bir yılın 365 gün olduğunu hesaplamış
 - Ay ışığının kaynağının güneş olduğunu belirtmiştir
- o Ona göre evrenin ilk nedeni (arkhesi), sudur.
- o Su; varlıkların tümünün nedeni, ilk maddesidir.
- o Değişen her şeyde değişmeden varlığını sürdürendir. Evrendeki çokluğun temelindeki birliktir. Suyun soğuduğunda buz, ısındığında ise buhar olması suyun tüm varlıklarda farklı biçimlerde var olduğunu gösterir.
- o Depremler bile suyun dalgalanmasından ve çalkalanmasından oluşur.

Thales (MÖ 625-546)

ANAKSİMANDROS

- ✓ İyonya okulunun ikinci filozofu, Thales'in öğrencisi ve dostudur.
- ✓ Güneş saatini bulduğu ve ilk haritayı çizdiği söylenir.
- ✓ Dünyanın silindirik yuvarlak olduğunu ve boşlukta durduğunu savunmuştur.
- ✓ Anaksimandros göre ilk madde "aperon"dur. Yani sınırı olmayan, sonsuzluktur.

ANAKSİMENES

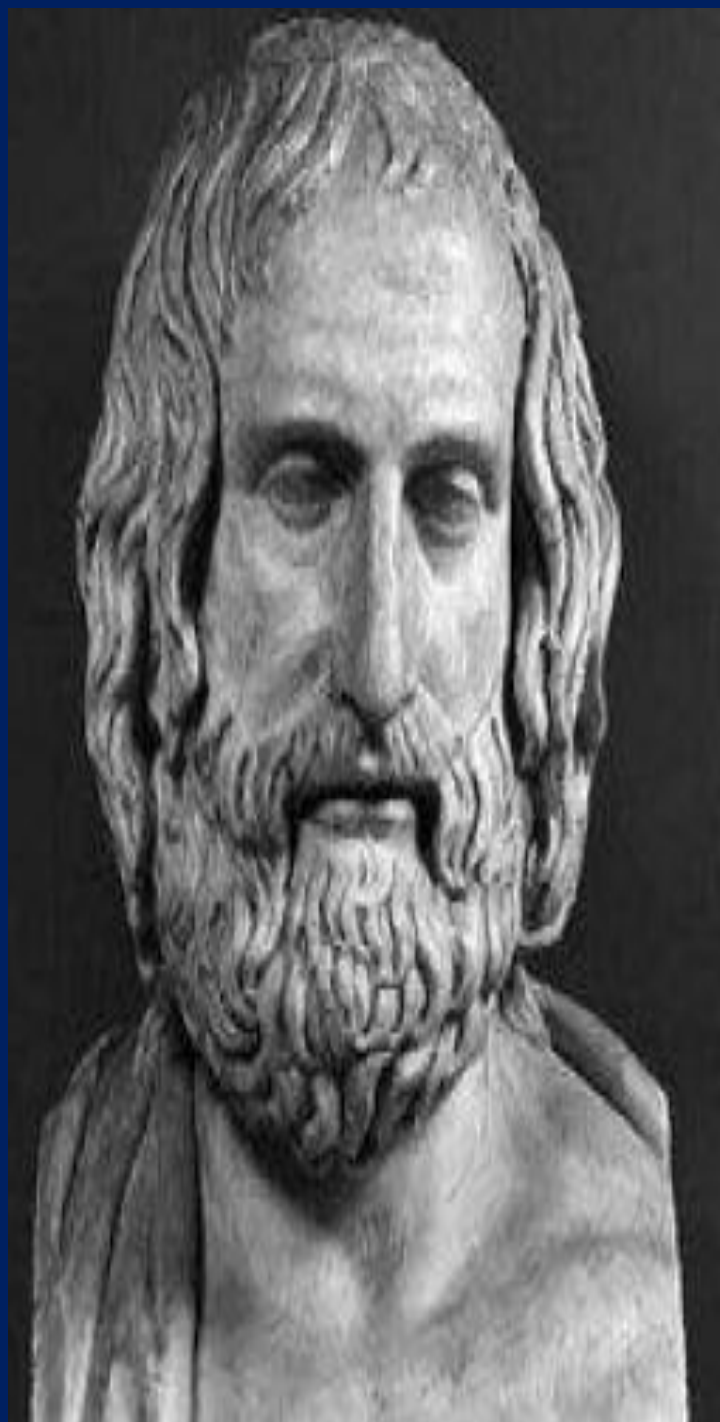
- ✓ İyonya okulunun son temsilcisi ve Anaksimandros'un öğrencisidir.
- ✓ O'da Anaksimandros gibi ana maddenin varlık temelini birlikli ve sonsuz olması gerektiğini söyler. Ama bu sonsuz şeyi, o da Thales gibi belirli bir şeyle bir tutar; ona göre ilk madde "hava"dır.
- ✓ Anaxsimenes birlikten çokluğa geçişi açıklarken havadaki sıkışma ve seyrekleşme kavramlarına başvurur. Hava seyrekleştiği zaman ateş, sıkıştığı zaman da rüzgar, bulut, su ve toprak haline gelir.
- ✓ Ona göre hava(soluk) olan ruhumuz bizi nasıl ayakta tutuyorsa havada evreninin bütününe sarıp onu ayakta tutar.

ANAKSAGORAS

- Anaxagoras matematik bilgisiyle ün salmış, astronomi de önemli buluşlar yapmış, ay ve güneş tutulmalarını önceden hesaplamış. Ayın kendiliğinden ışımadığına ışığını yerden aldığına dikkat çekmiştir.
- Varlığın ana maddesi tohumdur. Ona göre doğada nitelik bakımından ne kadar çeşit varsa o kadar da tohum vardır.
- **Görme yetimiz kaba ve yetersiz olduğundan bizler baktığımız maddelerdeki parçaçıklardan hangisi ağır basarsa o maddeyi o parçacık ismi ile çağırırız.** Yani vücudumuzdaki her bir hücrede her şeyden bir şey bulmak mümkündür.
- **"Her şeyde her şeyden bir parça vardır." "Bütün şeyler belli ölçüde her şeyde bulunurlar."**
- *Nous* tohumların birbirleriyle karışması ve birbirlerinden ayrılmasına neden olan hareket ettici kuvvettir.
- Varlıkların en son parçaları yoktur, sonsuza kadar bölünebilirler. Hem sayı bakımından sonsuzdurlar hem de küçüklük bakımından. Evrende hiçbir şey saf halde bulunmaz:
- Anaxagoras hiçten hiçbir şeyin meydana gelmeyeceğini ve hiçbir şeyin hiçliğe gitmeyeceğini düşünür. Dolayısıyla mutlak anlamda bir oluş ve yok oluş yoktur:

EMPEDOKLES

- ✓ Ona göre varlığın temelinde dört ana madde vardır. Bunlar: toprak, su, hava, ateştir. Dört ana madde değişmezdir. Değişme bu dört ana maddenin karışımından meydana gelir. Doğadaki her şey su, hava, toprak ve ateşin değişik oranlarda karışımından meydana gelir.
- ✓ Evrendeki bütün gelişme hareket ettiren iki ayrı kuvvet(sevgi ve nefret) arasındaki savaştan doğmuştur.
- ✓ Bu savaşta sevgi egemen olursa her şey birlik içinde olur, nefret egemen olursa ögeler birbirinden ayrılır.

HERAKLEİTOS

- ✓ Herakleitos'a göre "arkhe" ateştir.
- ✓ Ateş yoğunlaştığı zaman, nemli hale gelir ve basınç altında suya dönüşür. Su donduğu zaman ise toprak olur çıkar.
- ✓ Değişimin maddesi ateş, ilkesi logosdur. Logos ölçüdür, akıldır. Evrenin varlığını düzenler.
- ✓ İlk madde olarak ateşi seçmesinin nedeni sürekli değişim ve oluşum anlayışının bir ürünüdür. Çünkü ateş harekettir.
- ✓ Heraklitos göre her şey akar, hiçbir şey kalıcı değildir. Bu yüzden aynı ırmakta iki kez yıkanamayız.
- ✓ Heraklitos göre evrende kalıcılık ve durağanlık yoktur. Her şey değişmektedir ve bu değişim döngüseldir.
- ✓ Değişmeyen tek değişimin kendisidir.
- ✓ Her şey karşıtıyla vardır ve kaçınılmaz olarak karşıtına dönüşecektir.

KSENOPHANES

- ❖ Doğa sorunundan daha çok insan sorunu odaklanmaktadır.
- ❖ Ksenophanes, tanrıların insan gibi düşünülmesine (antropomorfizm) karşı çıkmış; politeizmi (çok tanrıcılığı) ve orfik kültürünün bir öğretisi olan ruh göçünü kabul etmemiştir.
- ❖ İnsanlar tanrıların kendileri gibi doğmuş olduklarını ve kendininkilere benzeyen elbiseleri, sesleri ve biçimleri olduğunu sanmaktadırlar."

"Eğer öküzlerin, atların ve aslanların elleri olsaydı ve onlar elleriyle insanlar gibi resim yapmasını ve sanat eserleri meydana getirmesini bilselerdi, atlar tanrıların biçimlerini atlarınkine, öküzler öküzlerinkine benzer çizerlerdi ve onların her birine de kendi türlerine uygun bedenler verirlerdi." "Habeşler tanrıların kara ve basık burunlu, Trakyalılar ise mavi gözlü ve kızıl saçlı olduklarını söylerler."

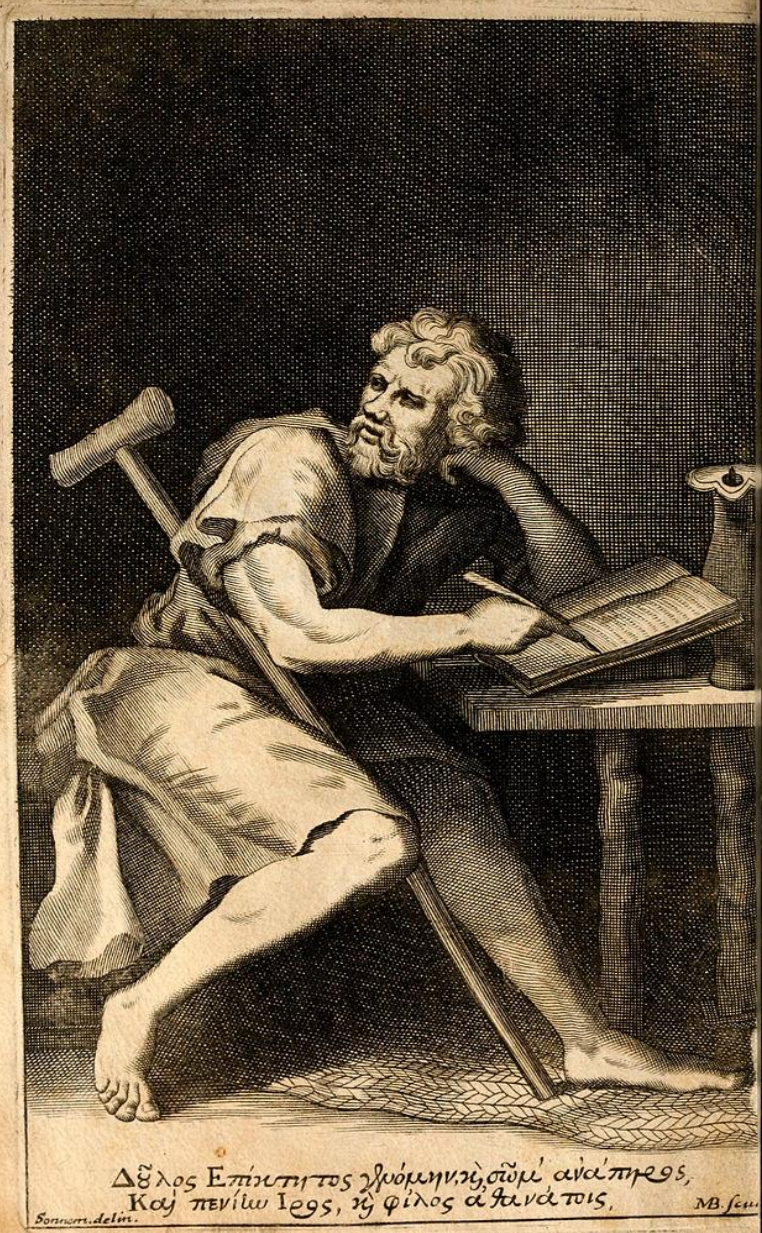
K S E N O P H A N E S

Çok tanrıcılığa ve insanlaştırılmış tanrı anlayışına karşı çıkar. 1'lik fikrine inanır ve bu 1 değişmez, sonsuz ve bölünmezdir.

ΕΠΙΚΤΕΤΟΣ

- Milattan sonra 55 yılında Phrygia (Frigya)'da Hierapolis'te (Şimdiki Pamukkale yakınları) doğduğu rivayet edilen bir Yunan filozofudur. Çocukken Roma'da İmparator Neron'un azatlısı Epaphroditos'a satılmış bir köle idi.
- Asıl adı bilinmediği için Yunanca "satın alınmış adam -köle - uşak" anlamına gelen "Epiktetos" olarak adlandırılmıştır.
- Sokrates ve diogenes kendine örnek alan bir stoacı filozoftur.
- Ona göre insan iradeden bağımsız iyi yada kötü hiç birşey bulunmadığını öğrenmeli ve olayları öngörmeye yada yönlendirmeye kalkışmayıp, yalnızca anlama çabası göstermelidir.
- Olayları değiştirmek yerine kabullenmeli, verilen role uygun yaşamalıdır.
- Kaderci bir filozoftur.
- Doğaya uygun yaşamayı savunmuştur.

DİOGENES

- ❑ Diogenes bir fıçıda yaşayan ve dünya nimetlerine önem vermeyen felsefesiyle ünlü sinop doğumlu bir filozoftur.
- ❑ diogenes, *kendine yetme ile sadelik* ilkelerine dayanan Kinik yaşam biçiminin öncülerinden olan bir filozoftur.
- ❑ Onun tek amacı, kişinin en kısıtlı yaşam koşullarında bile, mutlu ve bağımsız olabileceğini göstermek olmuştur.
- ❑ İnsanlar kendi kendilerine yetebilir büyük mutluluklar küçük detaylarda saklıdır.
- ❑ Kendinisi bir gün büyük İskender ziyaret eder ve kendisine benden bir isteğin var mı der. O da
«gölge etme başka ihsan istemem» der.

LUKİANOS

- Bugün Adıyaman ili sınırlarında kalan Samosata'da yaklaşık olarak milattan sonra 125 yılında, orta halli işçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Köklü bir Süryani yerleşimi olan Samosata'nın yerlisi idi, anadili Süryanice idi.
- Gençliğinde Antakya'ya gidip avukatlık yapan Lukianos, daha sonra Atina'ya gitmiş ve sofist olmuştur. Kent kent gezip görüşlerini izleyiciler anlattı.
- Nüktesi ve alaycı doğası ile tanınır. Ona ait olduğu düşünülen günümüze kadar gelmiş seksen kadar eser bulunur.
- Başlıca eserleri 'Tanrıların Konuşmaları', 'Deniz Konuşmaları', 'Ahirete Varış' 'Öbür Dünyada Konuşmalar', 'Gerçek Bir Hikaye (Yaşanmış bir öykü)', 'Tarih Nasıl Yazılmalı' dır.
- Aya yapılan bir yolculuğu anlattığı 'Gerçek Bir Hikaye' adlı eseri, dünyadaki ilk bilim kurgu eseri kabul edilir.
- "Tarih Nasıl Yazılmalı'da ise yine döneminin taraflı abartılı yalan yanlış tarih yazımlarına ve yazarlarına eleştiride bulunur.
- «ona göre kaptanın ustalığı deniz durgunken anlaşılmaz»

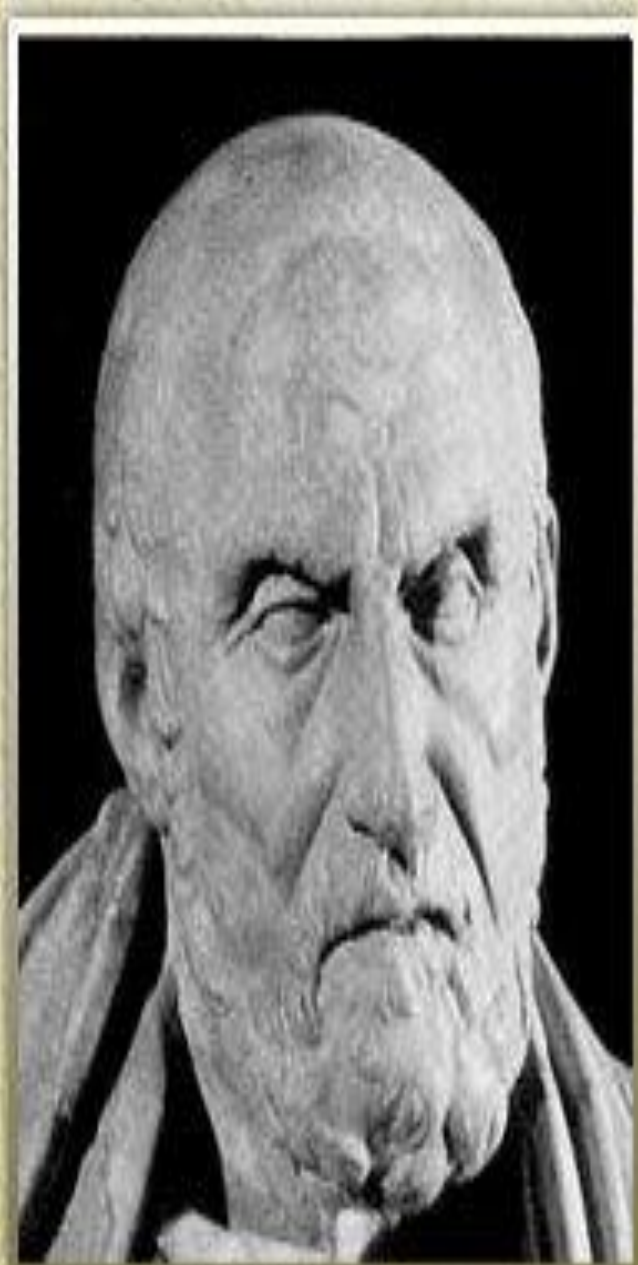
Adıyamanlı

Lukianos

KLEANTHES

- ❑ Yoksul bir ailede doğdu zor şartlarda yaşadı. Ülkesinde çıkan karışıklıklar yüzünden Atina'ya gitti. Orada bahçe sulayarak, yük taşıyarak, suculuk ederek geçimini sağlamaya çalışırken, bir yandan da Kıbrıslı Zenon'un Stoa öğretisini açıklayan konuşmalarını dinledi, bu öğretiyi benimsedi. İÖ 264'te Zenon'un ölümü üzerine okulun yönetimini ele aldı.
- ❑ Cleanthes, hazzın sadece iyi değil, "doğaya aykırı" ve "değersiz" olduğunu ileri sürdü. [Tutkularının](#) (aşk, korku, keder) zayıflık olduğu görüşündeydi
- ❑ Kleanthes, başta Güneş olmak üzere, bütün gök varlıklarının göründükleri gibi olmadığı kanısındadır.
- ❑ Ona göre gök varlıklarının en büyüğü, en yücesi, Güneş'tir. Kleanthes'in Zeus için yazdığı övgüde Güneş'le Tanrı'nın özdeş olduğu açıklanır. "Ey yüceler yücesi, birçok adı sanı olan, Tanrı, Zeus, sensin doğanın önderi, belli bir yasaya göre bu evreni yöneten sensin."

ANADOLU'DA YAŞAMIŞ ANTİK FİLOZOFLAR

1	Thales Anaksimandros Anaksimenes	Aydın/Didim (Miletos) Aydın/Didim (Miletos) Aydın/Didim (Miletos)
2	Anaksagoras Herakleitos Ksenofanes	İzmir/Urla (Klazomenai) İzmir/Selçuk/Efes (Ephesos) İzmir/Menderes/Değirmendere (Koloфон)
3	Epiktetos	Denizli/Pamukkale (Hierapolis)
4	Diogenes	Sinop (Sinope)
5	Lukianos	Adıyaman/Samsat (Samosata)
6	Aristoteles Kleanthes	Çanakale/Ayvacık (Asos) Çanakale/Ayvacık (Asos)

Daha sonra ayrıntılı anlatılacak

3-MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ

A) İLK NEDEN DÜŞÜNCELERİ

B) DEĞİŞİM DÜŞÜNCELERİ

C) SOKRATES VE SOFİSTLERİN BİLGİ VE AHLAK ANLAYIŞLARI

D) PLATON VE ARİSTOTELES'İN VARLIK, BİLGİ VE DEĞER ANLAYIŞLARI

A) İLK NEDEN DÜŞÜNCELERİ

— BU DÖNEM FELSEFESİNİN ANA PROBLEMİ, VARLIĞIN İLK NEDENİNİN NE OLDUĞU DÜŞÜNCESİDİR.

-İLK NEDEN, HER ŞEYİN ONDAN ÇIKTIĞI VE HER ŞEYİN TEMELİNİ BELİRLEYƏNDİR.

-DOĞA FİLOZOFLARI

Thales
Su

Anaksimandros
Aperion

Anaksimenes
Hava

Empedokles
Toprak, su, hava, ateş

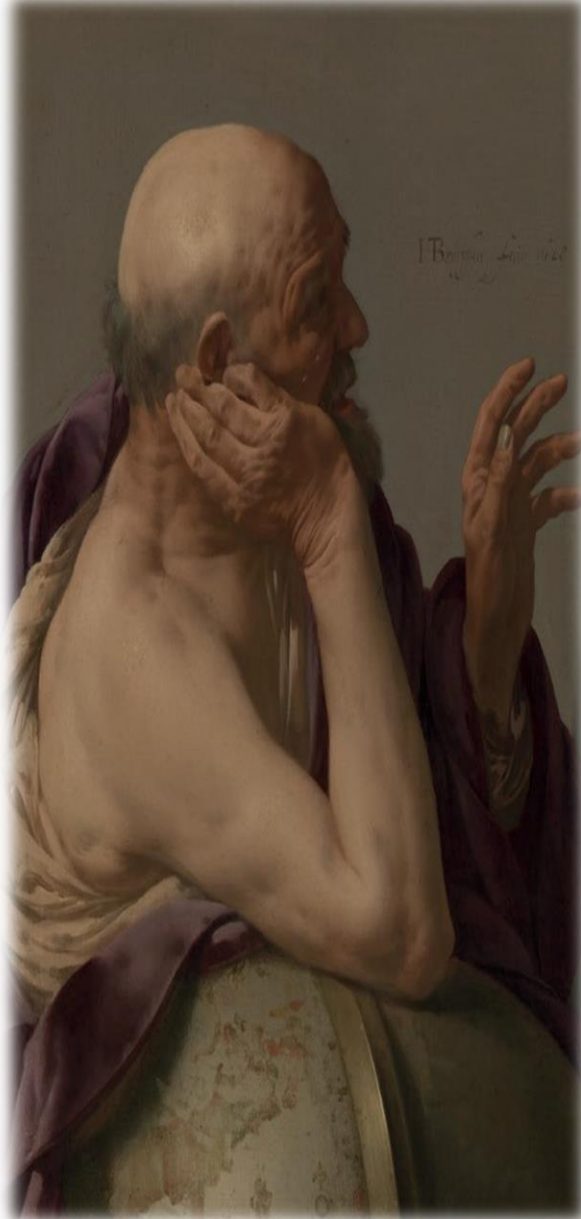
Demokritos
Atom

Herakleitos
Ateş

Parmenides
Bir olan

ARKHE

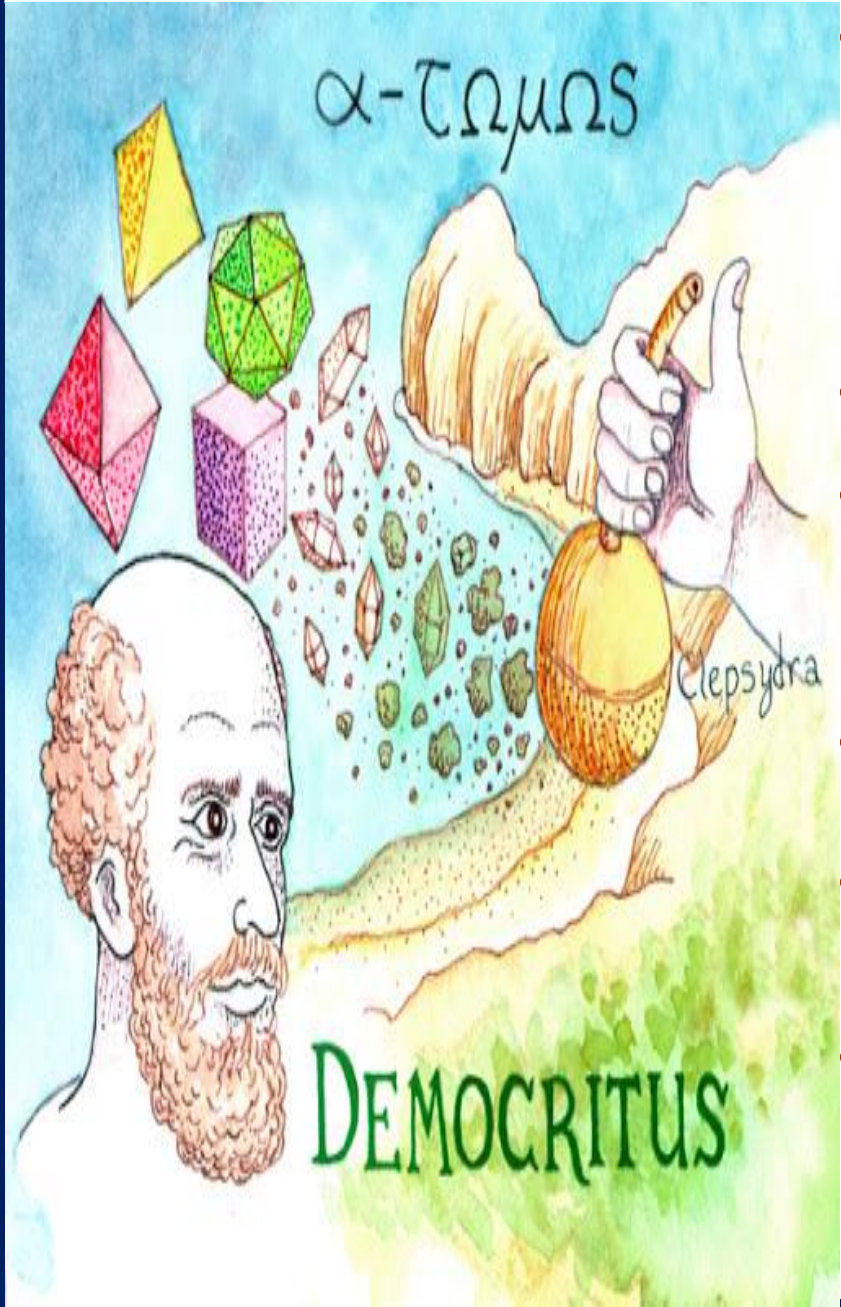
DEMOKRİSTOS

- ✓ Demokritos'a göre arkhe, maddenin en küçük yapı taşına kadar bölünüp artık bölünemeyecek hâle gelindiğinde elde kalan son parçadır. O, bu parçaya **atom** demektedir. Atomlar sonsuz, değişmeyen, boşluksuz ve yer kaplayan özelliktedir.
- ✓ Atomlar boşluk içinde değişik şekillerde bir araya gelirler.
- ✓ Atomlar ezeli ve edebi gerçekliklerdir. Her şeyin kendisinden meydana geldiği atomlar oluş, varlığa geliş ve yokoluştan söz edilemez. Dahası atomlar katı olup, bundan dolayı değişmeye tabii değildirler. Atomlar kendi içlerinde sürekli ve homojendirler.
- ✓ Atomlar sadece sayıca değil şekil bakımından sonsuzdurlar.
- ✓ Demokritos göre atomların bazıları yuvarlak, bazıları düz, bazıları yuvarlak, bazıları küre, bazıları çengelli, bazıları gözeneklidir. Dış dünyada nesneler bu farklı şekil ve büyüklükteki atomların birleşmesi sonucu ortaya çıkar.

DEMOKRİTOS

- ✓ Boş mekanlar içinde yayılmış olan atomlar sürekli hareket halinde olup, onların hareketleri birtakım çarpışmalara yol açar. Bu çarpışmalar iki yönlü sonuç doğurur. Birbirlerine hiçbir şekilde uymayan atomlar çarpışınca birbirlerinden uzaklaşırlar veya birbirlerine uyan şekiller, birbirlerine denk düşen atomlar çarpınca birleşip birleşik cisimleri meydana getirirler. Bu şekilde oluşan birleşik cisimler, renk, koku, tat, sıcaklık benzeri duyuşsal niteliklere sahip olurken, atomların kendileri töz bakımından aynı kalır.
- ✓ İnsan ölümce atomlar etrafa savrulur. Sonradan oluşan yeni bir ruha katılabiliyorlardı.
- ✓ Demokritos göre canlı organizma ile teneffüs edilen hava arasında sürekli değiş-tokuş vardır. Teneffüs olayında ruhu meydana getiren atomlar ile havada bulunan ateş tohumları arasında sürekli bir alışveriş cereyan eder öyle ki teneffüs son bulduğunda, yani ruhun atomları havadan beslenmediği zaman ortaya çıkan şey ölümdür.
- ✓ Atomlar birbirlerinin aynısı olamaz. Eğer aynı olsaydı bunlar nasıl bir araya gelip hem gelinciği, hemde zeytin ağacını meydana getirebilirlerdi.
- ✓ Bir varlık örneğin ağaç yada hayvan ölüp, parçalara ayrıldığında atomlar yeniden yayılıp başka varlıkları oluştururlar. Yani burnumuzun ucunda yer alan hidrojen atomu bir zamanlar bir filin hortumunda bulunmuş olabilir.
- ✓ Atomlar baştan beri kendiliklerinden hareket ederler. Kimisinin hareketi yavaş kimisinin hızlıdır. Buda onların ağırlıklarıyla ilgilidir. Kaba ve ağır hareketli olanlar toprağı, hızlı ve ince atomlar suyu, havayı, ateşi oluşturmuşlardır. Ayrıca Demokritos göre ay, yıldız ve güneş boşluğa fırlayıp tutuşmuş olan taş yığınıdır.

DOĞA FİLOZOFLARI

Thales

Demokritos

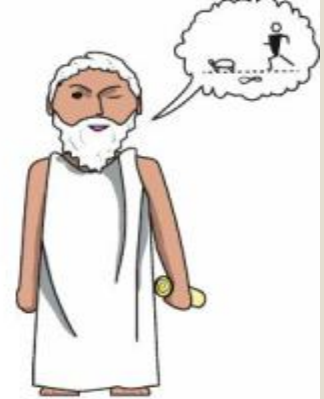
Pythagoras

Herakleitos

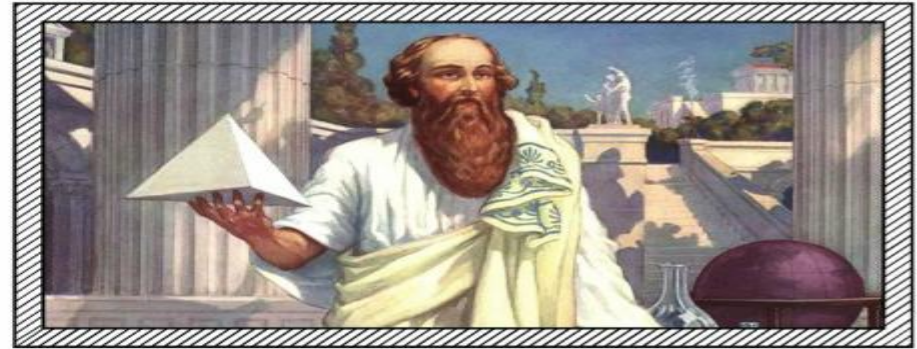
Anaksimenes

Zenon

Doğa Felsefesinin Genel Özellikleri

- ✓ Bir görünüş-gerçeklik ayrımının yapıldığı dönemdir ve görünüşlerin gerisinde, keyfilik ve gelişigüzeğin değil, temel ve düzenli bir yapının varolduğuna inanılmıştır.
- ✓ Doğanın kendi içinde kapalı bir sistem meydana getirdiği savunularak, doğaya ilişkin açıklamanın yine doğanın kendi içinde aranması gerektiği ileri sürülmüştür.
- ✓ Dış dünyanın görünüşteki çokluğunun, onun kendisinden çıktığı ya da türediği bir birliğe indirgenebildiği zaman, anlaşılır hale geleceği düşünülmüştür.
- ✓ **Arkhe ve töz** problemi üzerinde yoğunlaşmış, dış dünyadaki varlıkların kendisinden doğduğu ilk unsuru belirlemeye çalışılmıştır.
- ✓ Varlık problemine sırasıyla görünüş-gerçeklik, çokluk-birlik, değişme-kalıcılık ekseninde çözüm getirilmeye çalışılmıştır.

İlk neden (varlık, ana madde, arkhe) Nedir?

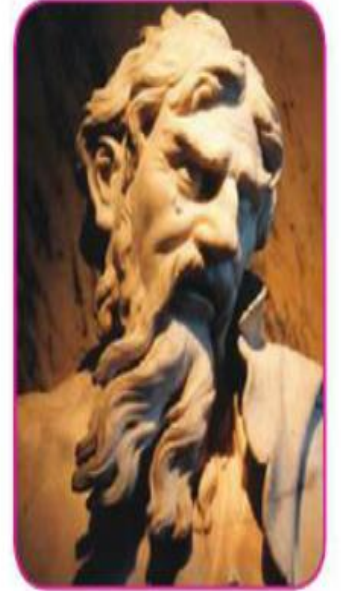
B) DEĞİŞİM DÜŞÜNCELERİ

**Herşey Değişim İçinde
Midir? Yoksa Sabit Ve
Değişmez Midir?**

FİLOZOFLARIN DEĞİŞİM DÜŞÜNCESİ

1. HERAKLEİTOS (MÖ 540 - 480)

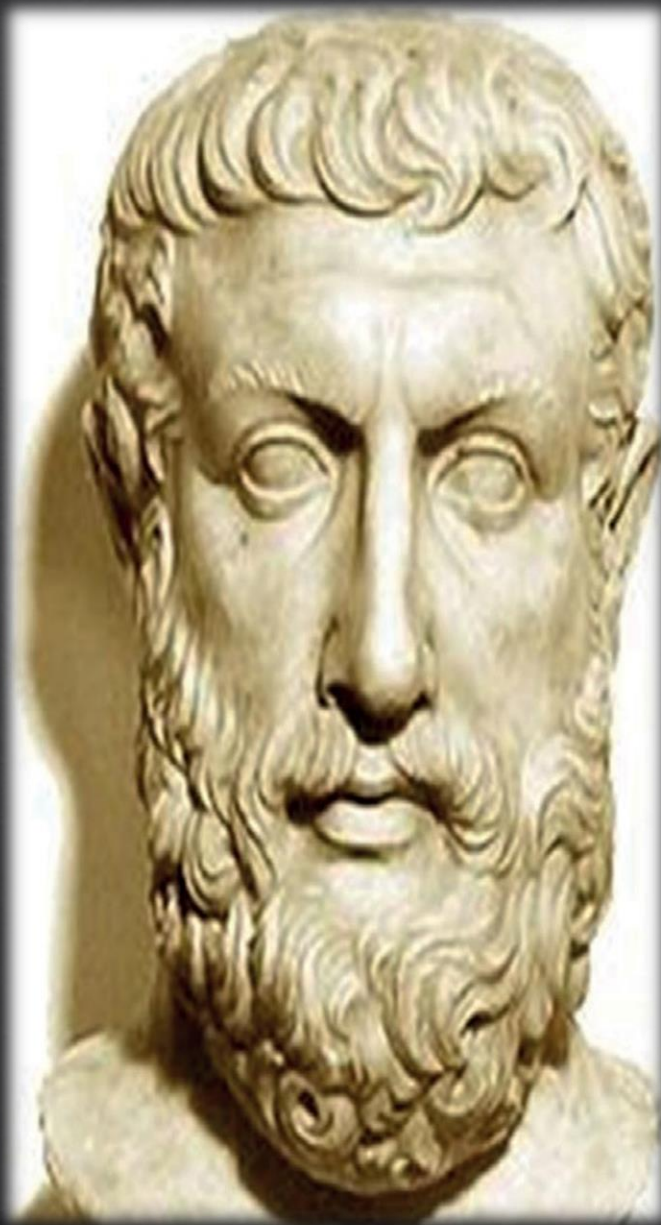
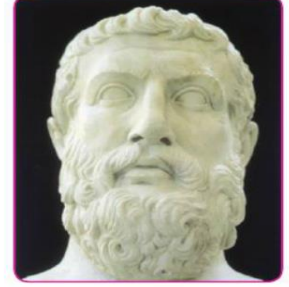
- Varlığın ilk nedenine (arkhe) “**ateş**” demiştir.
- Her şeyin değiştiğini savunur. Ona göre her şey akar.
- İnsan bir nehirde iki defa yıkanamaz.
- Her şey akar. Değişmeyen tek şey değişimdir.
- Logos (evrenin akı) evreni, varlığı düzenler.
- Savaş her şeyin babasıdır. Her şey mücedele ve çekişmeden meydana gelir. Evrendeki bu savaş, zıtlıkların savaşıdır.

PARMENİDES

2. PARMENİDES (MÖ 580 - 500)

- Evrende hiçbir şey değişmez.
- Evrenin kaynağı, ilk neden “**Bir olan (Tanrı)**dır.”
- Bir olan (Tanrı) değişmemiştir, hareket etmez, her şeyin var edicisidir.
- Duyular, dış dünya doğal olarak yoktur; duyular bizi yanıltmaktadır.
- Var olan düşünme ile kavranır.

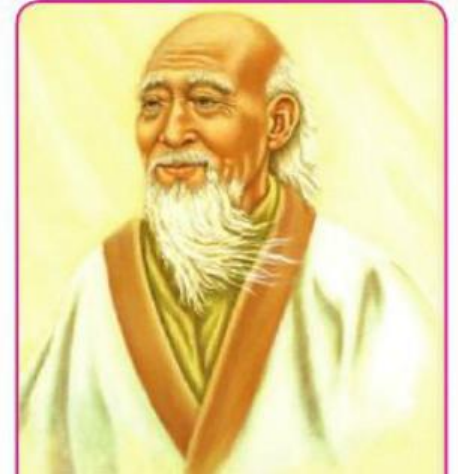
- ✓ Ona göre varlık; ezelî-ebedî, bölünemez, boşluk içermeyen ve hareketsiz olandır.
- ✓ Varlık aldatıcı olarak çokluk olarak görünse de asıl olarak varlık “**Bir Olan**”dır. Ayrıca değişimin reddiyle varlığın zamanla olan bağının olmadığını da söyler.
- ✓ Gerçeklik, yani Varlık, mutlak anlamda Bir'dir, kalıcıdır, sürekli, yaratılmamıştır, yok edilemez; o ezeli ve ebedidir; onda hareket ve değişme yoktur.

LAO TSE

3. LAO TSE (MÖ 604 - 531)

- Taoizmin kurucusudur.
- Gerçek tüm çeşitliliğine karşılık bir “Tao” dur. Tao evrenin düzenidir, tek gerçektir.
- Aldatıcı dünya varlıktan yoksundur.
- Tao’nun görüntüsü, maddesi ve biçimi yoktur. Tao, bireysel varlık anlamında yokluktur.

1. Ünite

*M.Ö. 6.Yüzyıl
M.S. 2.Yüzyıl Felsefesi*

*İNSAN FELSEFESİ
VE
SİSTEMATİK FELSEFE*

2. BÖLÜM

İLK ÇAĞ FELSEFESİ

1. ÜNİTE

MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL
FELSEFESİ

ÜNİTE KONULARI

- 1.1. FELSEFENİN ORTAYA ÇIKIŞI
- 1.2. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI NİTELİKLERİ
- 1.3. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FİLOZOFLARININ FELSEFİ GÖRÜŞLERİNİN ANALİZİ
- 1.4. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN DÜŞÜNCE VE ARGÜMANLARINI DEĞERLENDİRME

MERHABA SEVGİLİ ARKADAŞLAR
BU VİDEOMUZDA İLK ÜNİTEMİZİN
İKİNCİ BÖLÜMÜNÜ YANI MÖ 6.YÜZYIL
İLE MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİ
İŞLİYCEZ.

HALA MİLAT TAN ÖNCEKİ DÖNEMDEYİZ
VE BÜYÜK FİLOZAF LARIN BÜYÜK
FELSEFE SİSTEMLERİNİN ORTAYA
ÇIKTIĞI DÖNEMİ GÖRECEĞİZ.

KİMLERİ Mİ GÖRECEĞİZ SOSFİSTLERİ,
SOKRATESİ, PLATONU VE
ARİSTOTALESİ GÖRECEĞİZ.

EEE DAHA NE OLSUN HADİ

BİRLİKTE YATAYLA

C) SOKRATES VE SOFİSTLERİN BİLGİ VE AHLAK ANLAYIŞLARI

- MÖ. 5. yüzyılda felsefenin merkezi, Batı Anadolu'dan Ege denizinin öbür yakasında bulunan Atina'ya kaymıştır. Yunan uygarlığının altın çağı olarak ifade edilen bu yüzyılın Atina'sında, isimleri günümüze kadar gelen büyük filozoflar yetişmiştir.
- MÖ. 5. yüzyılın ortalarında, Yunan'da büyük bir felsefi dönüşüm yaşanır. Varlık ve gerçeklik üzerine olan felsefi çalışmaların merkezinde artık "insan" vardır. Felsefi sorular da kozmoloji ve ontoloji ile ilgili sorulardan insan yaşamı ve eylemiyle ilgili sorulara doğru kaymıştır. Filozoflar ilgilerini daha çok etik ve siyaset felsefesine çevirirken, felsefede **hümanizmin** egemen olduğu söylenebilir.
- Felsefedeki konu ve ilgi değişiminin ardında felsefi, politik ve sosyal nedenler bulunur. Felsefi nedenlerin başında, doğa felsefesinin iflas etmesi, tıkanması, imkanlarını tüketip gelişmesini tamamlaması, filozofların birbirlerine karşıt, hatta çelişik görüşler öne sürmelerinden dolayı bir sonuca varılamaması gibi nedenler sayılabilir. Sosyal ve politik neden olarak, bu dönemde yaşanan savaşlar, salgın hastalıklar, yönetim sistemlerindeki çalkantılı durumlar, toplumsal sorunlardaki artışlar gösterilebilir.
- Sofistler ve Sokrates tarafından temsil edilen "İnsan felsefesi"nin belirleyici motifi, insanın bilme ve anlama isteğini karşılamak, merakını gidermekten çok birtakım pratik amaçlardır.

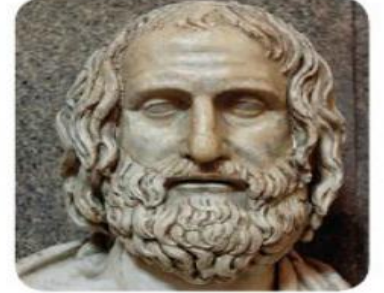
SOFİSTLER

- Sospist kelimesi yunanca(bilge,becerikli,zeki) sözcüğünden türetilen sophistes'ten gelir. Öğretmeyi ve öğrenmeyi meslek edinen kişileri belirtmek için kullanılır. Sofistler M.Ö. 5 yüzyılda para karşılığında felsefe öğreten gezgin öğretmenlerdir.
- Birbirinden bağımsız olarak çalışan sofistler daha çok etik, siyasal ve toplumsal sorunlar üzerinde durmuşlardır.
- Sofistlerin en belirgin özellikleri hemen her şeye karşı geliştirmiş oldukları eleştirel tavidir.(felsefe,gelenek,görenek,din)
- Sofistlere göre mutlak ve değişmez bir hakikat yoktur. Bilgi ve hakikat bireyin algılarına, toplumsal, kültürel ve kişisel eğilimlerine görelidir.

- En önemli Sofistler; Protagoras, Gorgias, Prodikos, Hippias, Antiphon, Thrasymakhos ve Kallikles'tir.
- Sofistler, bir felsefe okulu değildir; daha çok toplumda ve siyasette geçerli konularda, özellikle etkili konuşma, hitabet, kendini savunma, muhatabını ikna etme veya yenilgiye uğratma gibi yöntemlerle ücretli ders veren gezgin öğretmenlerdir.

PROTAGORAS (MÖ 482 - 411)

- Relativist (görecelik) bir filozoftur.
- Fayda sağlayan bilgiyi savunmuştur.
- Bilginin kişiden kişiye göre değiştiğini söyleyerek genelgeçer bilginin olamayacağını savunmuştur.
- “İnsan her şeyin ölçüsüdür” sözüyle, bilginin kişiden kişiye değiştiğini dile getirmiştir.
- Ona göre: “Rüzgar üşüyen için soğuk, üşümeyen içinse soğuk değildir.”
- Duyumların verdiği bilgiler, duyumlayanın o andaki durumuna bağlıdır.

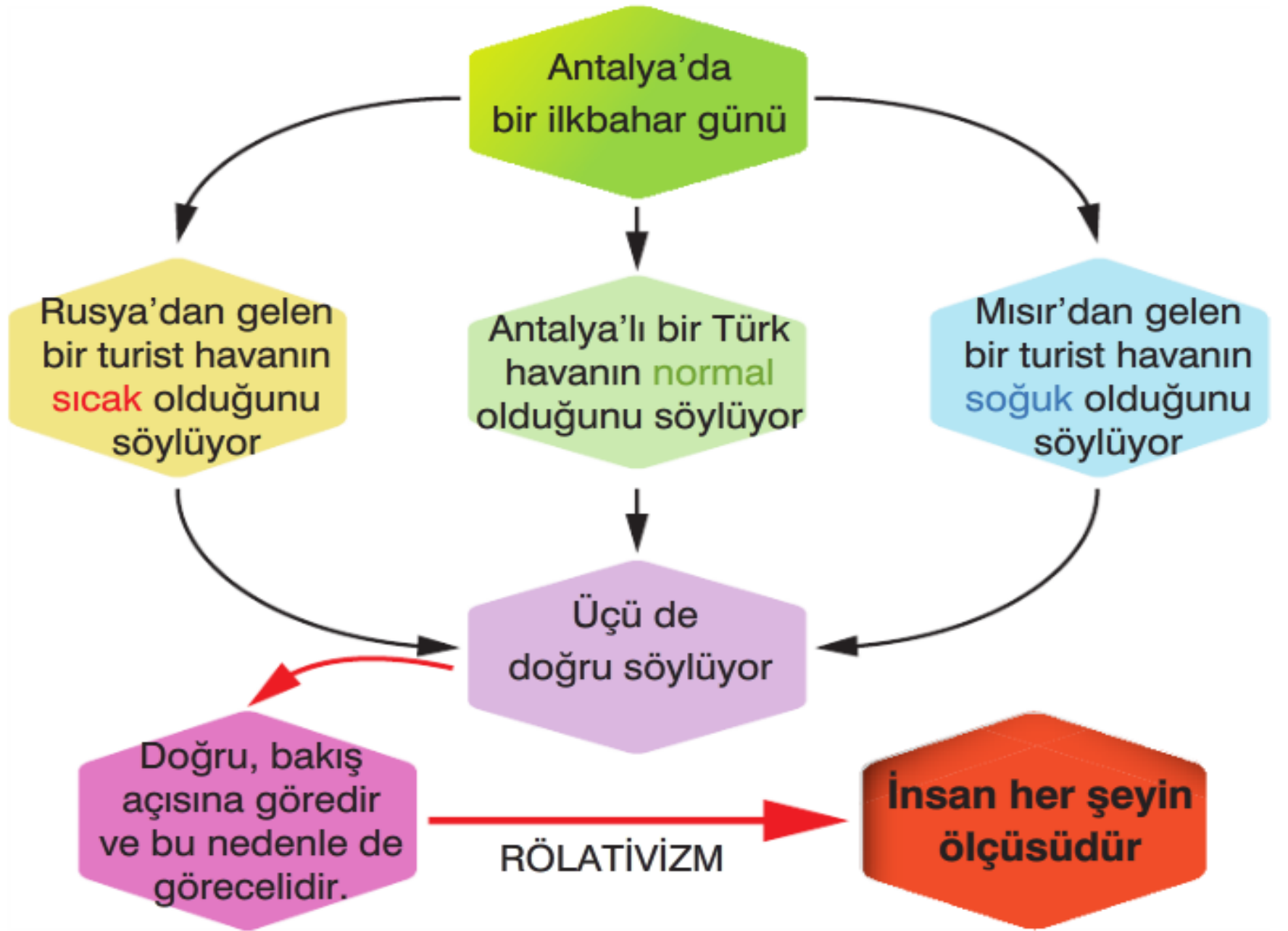

“İnsan her şeyin ölçüsüdür, var olanların varlıklarının da, var olmayanların var olmadıklarının da.”

“Bir şey insana nasıl görünüyorsa öyledir.”

“Rüzgar, üşüyen için soğuktur, üşümeyen içinse soğuk değildir.”

PROTAGORAS

Sen de Haklısın

Nasreddin Hoca, kadılık yaparken bir gün bir ahbabı burnundan soluyarak gelmiş. Hasımı için söylemediğini bırakmamış. Sonra: “Hocam, Allah aşkına söyle, demiş, haklı değil miyim?”

Hoca ne yapsın? “Haklısın, demiş.”

Ahhbabı sinirleri yatışmış olarak gitmiş. Onun hemen arkasından hasımı gelmiş. Bu defa da o başlamış atıp tutmaya, yok bana şöyle, yok böyle yaptı demeye. O da Hoca’ya sormuş: “Haklı değil miyim?” Hoca: “Vallahi çok haklısın” demiş.

Adam da sakinleşerek gitmiş. Tüm bunlara tanık olan Hoca’nın karısı bu işe şaşırmış kalmış.

“Senin kadılığında bir garip Hoca Efendi. İkisine de sen haklısın dedin. Hiç öyle şey olur mu?”

Nasreddin Hoca hanımının yüzüne bakıp: “Hatun, demiş, sen de haklısın!”

“Bir şey yoktur.

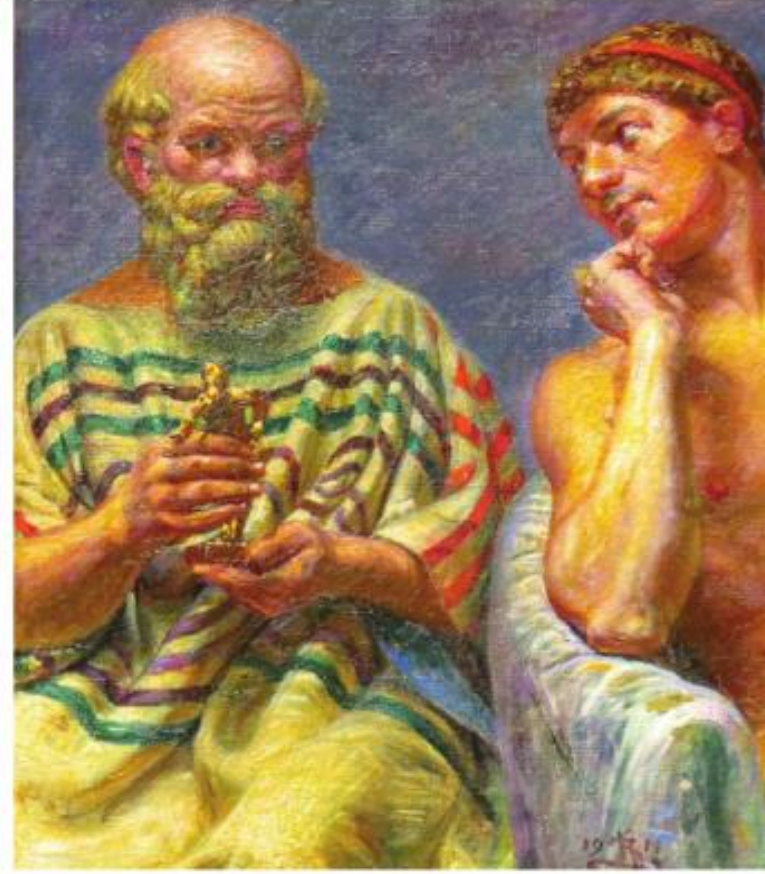
Bir şey olsaydı da, bilemezdik.

Bilseydik de, başkalarına bildiremezdik.”

GORGİAS

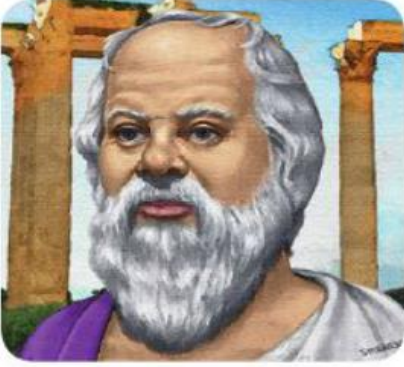
Sofizmin Genel Özellikleri

- ✓ Sofistlerin öne çıkan özelliklerinden ilki eğitimcilikleridir. Site site gezerek, iyi yurttaş eğitimi vermeye çalışırken yaptıkları işi profesyonelleştirmiş ve bundan para kazanmışlardır.
- ✓ Gezgin öğretmen olmaları, onlara farklı coğrafyalar ve kültürlerin kapısını açmış, gözlemledikleri farklılıklar felsefi bakış açılarının temelini oluşturan rölativizm fikrini temellendirmelerini sağlamıştır.
- ✓ Görececilikleri, onları kavramsal ve toplumsal tartışmalarda uzlaştırmacı yapmış ve karşıt fikirlerin yıkıcılığından uzak durmalarını sağlamıştır.
- ✓ Eleştirel tavırlarıyla öne çıkarak gerek etik gerekse siyaset alanında insanları sorgulamaya güdülemişlerdir.

NOTLARIM

SOKRATES (MÖ 469 - 399)

- ✿ Sorgulanmamış yaşam yaşanmaya değmez.
- ✿ Kendini bil, tanı.
- ✿ Bir şey biliyorum, o da hiç bir şey bilmediğimdir.
- ✿ Bilgi erdemdir.

Sokrates

a. Bilgi Görüşü

- Sofistlerin görecelik anlayışına karşı çıkmıştır.
- Bireylere göre değişiklik göstermeyen, kesin ve akla dayalı bilgi anlayışını benimsemiştir.
- Herkes için doğru bir bilginin mümkün olduğunu savunmuştur.
- İnsan zihninin doğuştan bilgiye sahip olduğunu ve doğru bilginin akla dayalı (rasyonalizm, akılcılık) olduğunu öne sürmüştür.
- Ruhta uyku halindeki düşünceleri maiyotik (doğurtma sanatı) yöntemiyle açığa çıkarır. İroni (alaya alma) ile kişiye aslında bir şey bilmediği kanıtlanır.
- Sokrates'in karşılıklı, karşılıklı soru-yanıt yoluyla kavramlara açıklık getirme yöntemine diyalektik denir. Diyalektiği ilk kez o kullanmıştır.

Sokrates'e göre, bütün bilgiler doğuştan insan zihninde vardır. Yapılması gereken ise insana bu bilgilerin anımsatılmasıdır. Filozofun görevi ise düşünme yoluyla zihindeki bu bilgileri doğurtmak, ortaya çıkartmaktır. Bunu kanıtlamak için Sokrates, geometri bilgisi olmayan bir köleye, sorduğu basit sorularla geometri problemini çözdürmüştür.

Sokratik Yöntem

1. İroni (Alaya alma)

Sorulan sorularla bir şey bildiğini sananlara aslında hiçbir şey bilmediklerini kanıtlama aşaması

2. Maiotik (Doğurtma)

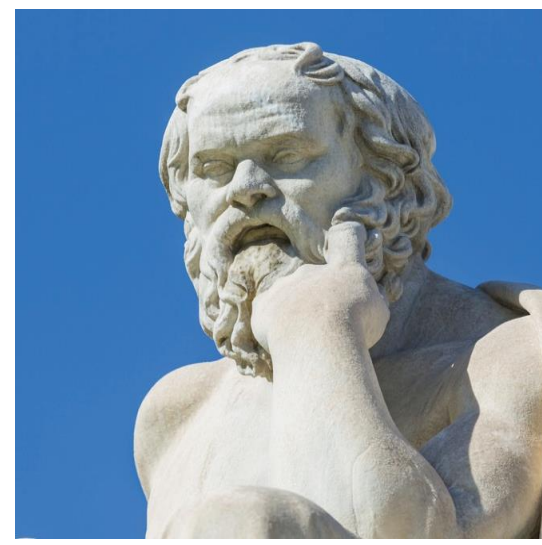
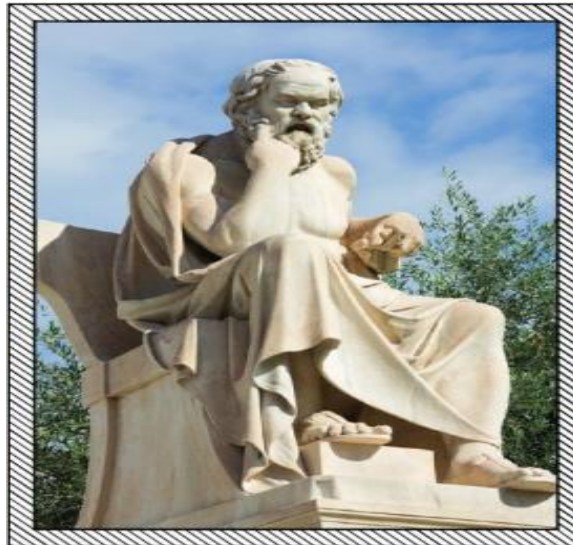
Sorularla kişide doğuştan var olan bilgileri ortaya çıkarma aşaması

b. Ahlak Görüşü

- Ahlak felsefesinin kurucusu kabul edilmektedir.
- İyilik, kötülük, erdem gibi ahlaki değerlerin genelgeçer olduğunu ve topluma ya da kişilere göre değişmediğini savunmuştur.
- Erdemle bilgiyi eş değer olarak görmüştür.
- Ahlaklılığın özü "iyi"yi bilmektir, kimse bile bile kötülük yapmaz.
- Bütün kötülükler bilgisizlikten, cahillikten kaynaklanır.
- Ahlaki eylemin amacı mutluluktur, ahlaka, "iyi"ye bilgi ile ulaşılır.
- İyi ve kötünün ne olduğunu bilen kişiler erdemli ve mutlu yaşarlar.

Sokrates, sofistlerle aynı dönemde yaşamış olmasına rağmen sofist olarak nitelendirilemez. Sokrates de sofistler gibi Atina gençleriyle ilgilenmiş, fakat onlardan para almamıştır. Sofistler gençlere o dönemde siyasi yaşamın etkin olması nedeniyle para ile hitabet sanatı (etkili konuşma) ile ilgili ders veriyorlardı. Dolayısıyla pragmatist (faydacı) bir anlayışa sahiplerdi. Oysa Sokrates, gençlere ahlaklı bir yaşam sürmenin önemini anlatmıştır.

Sokrates, 70 yaşında halk dininin (mitoloji, politeizm) boş inançlarına karşı geldiği için, tanrılar için yakışsız tasavvurların ortadan kalkmasını istediği için dinsizlikle suçlanmış, öğrencileri tarafından hapishaneden kaçırılma imkanı varken kaçmamış ve düşünceleri uğruna idamı göze almıştır.

Tek bildiğim hiçbir şey bilmediğimdir.

Sokrates'in Sözleri

- Bir şeyleri değiştirmek isteyen insan önce kendisinden başlamalıdır.
- Sorgulanmamış hayat yaşanmaya değmez.
- Kimseye hiçbir şey öğretemem, sadece onların düşünmelerini sağlayabilirim
- Bilgi ruhun gıdasıdır.
- Bildiğim tek şey hiçbir şey bilmediğimdir.
- Dünyada her şeye kıymet biçilebilir. Ama öğretmenin eserine kıymet biçilemez.
- Cahil insan kendi kendinin bile düşmanıdır; başkasına dost olması nasıl beklenir.

**D) PLATON VE
ARİSTOTELES'İN VARLIK,
BİLGİ VE DEĞER
ANLAYIŞLARI**

PLATON VE ARİSTOTELES'İN VARLIK, BİLGİ VE DEĞER ANLAYIŞLARI

Platon ve Aristoteles (Sistematik Felsefe)

- Yunan felsefesinde ilk dönemde doğa, ikinci döneminde insan, üçüncü döneminde ise ilk iki dönemde elde edilen bilgilerin birleştirilmesi, sistemleştirilmesi sağlanmıştır.

Klasik Felsefe

Doğa Felsefesi

Thales
Anaksimandros
Anaksimenes
Empedokles
Demokritos
Herakleitos
Parmenides

İnsan Felsefesi

Sofistler
(Ptotagoras
Gorgias)
Sokrates

Sistematik Felsefe

Platon
Aristoteles

- Platon ve Aristoteles problemleri çok yönlü ele alıp bunları bir sistem halinde ortaya koymuşlardır.
- Platon ve Aristoteles, ayrı ayrı alanlara ait olan bilgileri tutarlı bir bütün, bir sistem olarak ortaya koymuşlardır. Oysa onlardan önceki filozoflar gerçeğin belirli alanlarını incelemişlerdir.

1. PLATON (İDEAL FELSEFE) (MÖ 427 - 347)

Sokrates'in öğrencisidir. Platon gençlik dönemlerinde Sokrates'in etkisinde kalmıştır. Sokratesci dönemde erdem ve bilgi problemiyle ilgilenmiştir. Atina akademisinin kurucusudur. Asıl adı Aristokles'tir, diğer adı Eflatun'dur.

Doğru bilgi ancak değişmeden kalan ideaların bilgisidir.

Platon

a. Platon'un Bilgi Anlayışı

- Platon'a göre bilgilerimiz doğuştandır, bilginin kaynağı akıldır. Bilmek hatırlamaktır. Platon, doğru bilginin varlığını idealar kuramından hareketle açıklar. İdealar kuramı, iki farklı varlık alanına dayanır. Bunlar **idealar** dünyası ve **görünümler** (duyular, fenomenler) dünyasıdır.
- İdealar dünyası, akılla kavranan öncesiz ve sonrasız dünyadır. Cinsler, türler ve genel kavramlardan oluşan, duyuyla değil akılla kavranan ezeli ve ebedi örüntülerdir. Asıl bilgi, değişmeyen ideaların bilgisidir. Bu bilgi kesin, zorunlu ve genelgeçerdir. Bu bilgiye Platon **episteme** demiştir.
- Görünümler (nesneler) dünyası, duyularla kavranan, "şu" diye gösterilebilen varlıklardan oluşan ve içinde yaşanan dünyadır. Bu dünya ideaların bir kopyasıdır. Bu dünyanın bilgisi algı yanılmalarından dolayı aldatıcıdır, doğru değildir. Platon bu bilgiye doxa (**sanı**) adını verir.

İdealar Kuramı

İdealar Dünyası

- ✿ Varlıkların ilk örnekleridir.
- ✿ Öncesiz ve sonrasızlardır.
- ✿ Değişmezler.
- ✿ Gerçektirler.
- ✿ Akılla kavranırlar.

Görünümler (fenomenler) Dünyası

- ✿ Kopyadılar (gölge).
- ✿ Değişirler.
- ✿ Aldatıcıdırlar.
- ✿ Gerçek değildir.
- ✿ Duyularla kavranırlar.

İDEALAR KURAMI

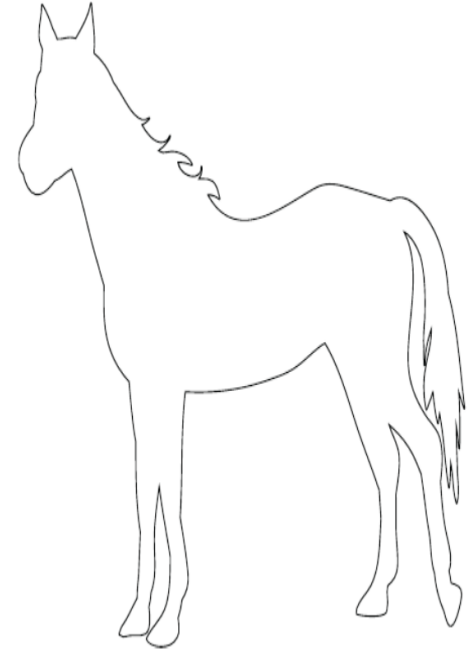
İdealar
(Kavramlar)

Nesneler
(Duyular)

NOT

İdealar genel kavramlardır. Örneğin, çevremizdeki ağaçların yanı sıra bir de ağaç kavramı vardır. Çevremizdeki ağaçlar değiştiği, yok olduğu halde ağaç kavramı (ideası) değişmez, yok olmaz.

İdealizm, varlığın kaynağını Tanrı, düşünce (idea), ruh gibi maddi olmayan ideal varlıklara bağlayan öğretilerdir. Platon, evrenin ancak akılla kavranan bu yönüne idae dediğinden felsefe tarihinde idealizm akımının fikir öncüsü sayılabilir.

PLATON MAĞARA BENZETMMESİ

Mağara Alegorisi

İnsanlar bir mağarada, doğdukları günden beri mağaranın kapısına arkaları dönük olarak zincirlenmiş şekilde yaşarlar. Mağaradaki insanlar, mağaranın ağzından içeri giren ışığın duvara yansıttığı gölgeleri görürler. İçlerinden biri kurtulur ve dışarı çıkar; başlangıçta aydınlıktan gözleri kamaştığı için bir şey göremeyen adam aydınlığa alışınca gölgelerin asıl kaynağını görür. Adam, mağaradakilere, duvarda gördüklerinin gölge olduğunu, gerçeğin mağaranın dışında bulunduğunu söyleyince kimseyi inandıramaz.

Bu benzetmede; mağara bu dünyayı, mağaraya zincirlenmiş insanlar, toplumun parçası olan, bireyselleşmemiş kişiyi temsil eder. Zincir; toplum içerisinde bireyi sınırlayan kalıpları, dogmaları, duyu organlarının verilerini simgeler. Gölge, toplum tarafından belirlenmiş olan sorgulanmamış ön yargılar, duyu verileridir. Mağaradakiler, ışığın duvara yansıttığı gölgeleri görmekte, bununla yetinmekte ve tüm hayatlarını böyle geçirmektedirler. Zincirlerini kıranlar, doğru yolu akıllarıyla bulan aydın insanlardır.

b. Platon'un Varlık Anlayışı

- Varlık görüşü idealar kuramına dayanır.
- Varlığı idea ile açıkladığı için **idealizmin** (düşüncecilik) kurucusu kabul edilir.
- Platon, idealar kuramını açıklamak için mağara benzetmesinden yararlanmıştır.
- Günlük hayatta nesneler dünyasında görülen her şeyin (taş, ağaç vs.) idealar dünyasında bir aslı vardır. Tüm ideaların üstünde bir iyi ideası (Tanrı) yer alır.
- Duyular evrenindeki her şey idealardan pay alarak dünyaya gelir.

Fenomenler/Görünüşler/Nesneler evreni

Platon'un Sanat Anlayışı

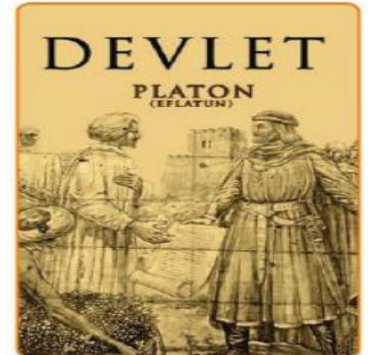
- * Sanat doğanın taklididir. Doğa ise ideaların taklidi olduğundan sanat **“taklidin taklididir.”**
- * Güzel olan varlıklar “Güzel ideası (Mutlak güzel)ndan pay alırlar.
- * Güzel olan bir şey güzel ideasından ne kadar pay alırsa o kadar güzel olur.
- * Güzel ideasına ulaşmanın aracı sevgidir.

Platon'un Ahlak Anlayışı

- * İyinin ölçütü **“iyi ideası”**dır, iyi ideası iyiliğin özüdür. Erdemli davranış ona uygun davranıştır.
- * Temel erdemler; ölçülülük, adalet, cesaret ve bilgeliktir.
- * Platon'un ahlakında toplumsal bir yön vardır. Ahlak toplumsal ahlaktır. Toplumun mutluluğunu önemser.
- * Mutluluk bilgelikle elde edilir.

Platon'un Siyaset Anlayışı

- * Devletin görevi insanların ortak yaşamlarını onlara mutluluk sağlayacak şekilde düzenlemektir.
- * **Devlet doğanın devamıdır.** İnsan ile devlet arasında büyük bir benzerlik vardır. İnsan mikro organizma, devlet ise makro organizmadır.
- * İnsan bedenindeki gibi devlette de belli organlar belli başlı görevleri yerine getirir.
- * Ya filozoflar yönetici olmalı ya da yöneticiler filozof olmalıdır.

**Küçük şeylere önem verenler,
ellerinden büyük şeyler gelmeyenlerdir.**

Platon

2. ARİSTOTELES (MÖ 384 - 322)

- Platon'un öğrencisidir.
- Sistematiik felsefe ve mantığın kurucusu olup fizik alanındaki çalışmalarıyla da tanınır.
- 2. ve 15 yüzyılları arasında Hristiyan ve İslam dünyasındaki felsefelerin temelinde önemli etkisi vardır.
- İslam filozoflarınca **Muallim-i Evvel** (İlk Öğretmen) olarak adlandırılmıştır.
- Eserleri İslam dünyasında Arapçaya çevrilmiş ve üzerinde yapılan çalışmalarla bilim ve felsefe alanında önemli gelişmeler sağlanmıştır.
- Felsefeyi sistematiik hale getirmesinde öğrencisi Büyük İskender'in Uzakdoğu, Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinden getirdiği eserlerin etkisi olmuştur.

Hakikat çevremizdeki dünyada yer alır. Bütün insanlar doğal olarak bilmek isterler.

Aristoteles

a. Aristoteles'in Varlık Anlayışı

- Gerçekte var olanlar tekil ve bireysel olanlardır.
- Bu dünyadaki varlıklar gölge değil, gerçektir.
- Platon'un idealar ve nesneler dünyası ayırımına karşı çıkarak bu iki dünyayı birleştirmiştir.
- İdealar ayrı bir evrende değildir. Bu evrende, varlıkların içinde bulunan özlerdir. Bu öze form adını verir. Form (öz, idea) maddeye biçim kazandırıp varlıkların ortaya çıkmasını sağlar.
- Varlıklar **madde** (beden) ve **form** (idea) dan meydana gelmiştir.
- Formsuz bir madde düşünülemez. Madde bir olanaktır, form bu olanağın gerçekleşmesini sağlar. Örneğin, tahta maddedir ve vazo olanağı taşır. Vazo formu onun, vazo haline gelmesini sağlar.
- Aristoteles, varlığı dört nedene dayandırmıştır. Bunlar; **maddi, formel, hareket** ve **amaç** nedenidir.

DÖRT NEDEN

▲ Maddi Neden

Formel Neden

Fail Neden

Ereksel Neden

Maddi Neden

Vazonun yapıldığı madde [Ahşap]

Formel Neden

Vazoyu yapan sanatçının zihnindeki fikir [İdea]

Yapıcı ve Hareket Ettirici Neden

Sanatçı

Ereksel Neden

Vazonun yapılış amacı

NOT

Aristoteles varlığın oluşumunun, amaçsız ve rastlantısal olmadığını savunmuştur.

- Aristoteles'in varlık anlayışına göre, bir çocuk köpeklerle her karşılaştığında onun diğer köpeklerle ortak neleri olduğunu fark eder ve böylece sonunda bir şeyi köpek yapanın neler olduğunu tanır. Çocuğun artık "köpek form"uyla ilgili zihninde bir idea oluşuyor. Bu yolla şeyleri yapan ortak özellikleri dünyayla ilgili deneyimlerimizden öğreniyoruz. Ancak bu "köpek formu" köpeklerin paylaştıkları ortak özelliklerin toplamı değildir; her bir köpekte (tikelde) doğuştan vardır.

Aristoteles'e Göre İdeal Varlık

Dünyada farklı köpek örnekleri görürüz

Dünyada bulduğumuz kanıtlarla gerçeğe ulaşırız.

Duyularımızı ve aklımızı kullanarak bir köpeği köpek yapanın ne olduğunu kavrarız.

Gördüğümüz köpeklerin ortak özelliklerini tanırız.

Aristoteles'in Bilgi Anlayışı

- İnsan dünyaya bilgiyle değil, bilgi edinme yetisiyle gelir. Akıl bilginin taşıyıcısı değil, bilgi üreticisidir.
- Bilgi akılla elde edilir. Akıl pasif ve aktif olarak iki türdür. Pasif akıl duyuları saptayarak bilginin içeriğini, malzemesini sağlar. Aktif akıl ise pasif aklın sağladığı duyuları işleyerek, biçimlendirerek doğru bilgiye ulaşır.
- Pasif (edilgen) Akıl → Duyular (Ham maddeyi sağlar)
- Aktif (etkin) Akıl → Akıl (Ham maddeyi işler, bilgiyi oluşturur)
- Bilgi edinmenin yolu tek tek varlıkları bilmektir.
- Ağaç kavramıyla değil, tek tek ağaçlarla ilgilenilmelidir.
- Tekilin bilgisi tümele dayanmalıdır. Algılanan tek tek şeyler tümele dayanarak kavranmalıdır **(Tümdengelim)**.

Aristoteles'in Siyaset Görüşü

- Devlet **doğanın** devamıdır.
- İnsan **toplumsal** bir canlıdır. Çünkü insanın topluluk içinde, devlet düzeninde yaşama eğilimi vardır.
- İnsan potansiyelini ancak toplum, devlet içinde geliştirebilir.
- Devletin asıl amacı yurttaşların ahlaki bakımdan gelişip olgunlaşmalarını sağlamaktır. Devletler bu amaca hizmet ediyorsa **iyi**, yoksa **kötüdür**.
- Önemli olan devletin şekli değil, uygulamalarıdır.

Aristoteles'in Sanat Görüşü

- Sanatçı, doğayı taklit eder ama olanları oldukları gibi değil, olmaları gerektiği gibi yansıtabilmelidir.
- Sanat, ahlaki bir yön taşımalıdır. Çünkü insanlar sanat eseri karşısında yoğun duygular yaşayarak ruhlarını arındırırlar.
- Sanat; doğada yarım kalmış, mükemmelleşmemiş bir durumda kalanı tamamlamaya yönelik bir etkinliktir.
- Güzellik matematik olarak orantılı ve ölçülü olmalıdır.

Aristoteles'in Ahlak Görüşü

- Ahlaki eylemin amacı mutluluktur.
- Ahlaklı olmak **ölçülü** olmaktır.
- İnsanın özü akıl olduğuna göre, insan aklın etkinliği ile mutlu olabilir.
- Ahlakta **altın orta**, aşırılıklardan kaçınarak orta yolu bulmadır.
- Adalet, cesaret, cömertlik, dostluk gibi iki aşırı uç arasında doğru orantıyı (altın orta) bulmaktan meydana gelen erdemler, ahlaki erdemlerdir.

Aristoteles'e göre iki tür erdem vardır:

- Karakter erdemleri: Doğuştan değildir, alışkanlıkla edinilir, geliştirilebilir. (Yiğitlik, cömertlik, ölçülülük gibi...)
- Düşünce erdemleri: Eğitimle elde edilir, zaman ve deneyim gerektirir. Bilgelik, doğru muhakeme, akli başında olmak gibi.

**4-MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL
FİLOZOFLARININ FELSEFİ
GÖRÜŞLERİNİN ANALİZİ**

Aşağıdaki metni okuyup metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

ÜSTÜN ERDEM

Birinci Bölüm (Öğrenmek)

Filozof Tsang dedi ki (IV): “Her gün kendimi üç nokta üzerinde yoklarım. Başkaları için bir iş görürken acaba onlara bağlı mıyım? Arkadaşlarla konuşurken içten miyim? Derslerden yeterli derecede bilgi edinebildim mi?”

Üstat dedi ki (VII): “Bir bilgin ağırbaşlı değilse ona karşı saygı gösterilmez. Onun bilgisi de sağlam değildir.” “Bağlılığı ve içtenliği birinci planda tut.”, “Kendine uygun olmayan kimselerle arkadaşlık etme.”, “Yanlışlarını düzeltmekten korkma.”

Dördüncü Bölüm (Komşulara Karşı Erdemli Olmak)

Üstat dedi ki (II): “Erdemli olmayan kimseler (...) sıkıntıya ve eğlenceye karşı koyamazlar.”

Üstat dedi ki (III): “İstenç (irade), erdemin üzerine kurulursa nefret uyandırıcı davranışlar olmaz.”

Üstat dedi ki (IX): “Büyük ve üstün insan, erdemi; küçük insansa rahatını düşünür.”

On İkinci Bölüm (Yen Yüan)

Chung-kung: “Üstün erdem”i sordu.

Üstat yanıt verdi (II): “Ülke dışına çıktığında herkese sanki büyük bir konuğu kabul ediyormuşsun gibi davran. Sanki bir kurban töreninde görevliymişsin gibi halkına hizmet et. Kendine yapılmasını istemediğin şeyleri başkasına yapma. Gerek ülkende gerekse ailede kendine karşı bir yakınmada bulunulmasına yol açma.”

Konfüçyüs, İdeal Bir İnsan ve Topluma Dair Konuşmalar

1- Metinde kırmızıyla yazılmış kavramlarla ne anlatılmak istenmiştir?

2- Metinde altı çizili bölümde vurgulanmak istenen düşünce nedir? Açıklayınız.

3- İnsanın çıkarını düşünmesi, Konfüçyüs’ün ahlak görüşleri açısından ne gibi sonuçlar doğurmaktadır? Değerlendiriniz.

Aşağıdaki metni okuyup metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

SOKRATES’İN SAVUNMASI

Atinalılar! Beni suçlayanların üzerinizdeki tesirini bilemiyorum. (...) Birçoğunuzu ta çocukluktan beri yalanlarla kandırarak güya göklerde olup bitenlerle uğraşan, yerin altında neler geçtiğini araştıran, yanlış doğru gibi göstermeyi beceren Sokrates adlı bir bilgin olduğuna sizi inandırmışlardır. (...) İnsan bilgisinin büyük bir şey olmadığını, hatta hiçbir şey olmadığını göstermek istemiştir; (...) Bilge sandığım kimi bulursam konuşup soruyorum; bilge olmadıklarını anladığınızda Tanrı sözüne hak vererek bilge olmadıklarını kendilerine gösteriyorum.

Meletos, şöyle gel; bana cevap ver:

– Sence kötü kimselerle birlikte yaşamak mı yoksa iyi kimselerle birlikte yaşamak mı daha iyi? Cevap versene dostum; zor bir şey sormuyorum. İyi insanlar yanlarındakilere hep iyilik, kötüler de kötülük ederler. Değil mi?

– Şüphesiz.

– Şimdi, bir arada yaşadığı kimselerden faydalanan, çok zarar görmek isteyen var mı? Cevap ver dostum; kanun, cevap vermeni emrediyor. Zarar görmek isteyecek kimse var mıdır?

– Elbette yoktur.

– Peki, gençleri doğru yoldan çıkarıyor, kötülüğe götürüyor diye beni suçluyorsun. Sence ben bu suçu bilerek mi bilmeyerek mi işliyorum?

– Bilerek diyorum.

– Demek ki Meletos, iyilerin yanlarındakilere iyilik; kötülerin ise kötülük ettikleri şu genç yanında senin yüksek zekânca bilinen bir gerçek olduğu hâlde ben bu yaşımda birlikte yaşamak zorunda olduğum bir kimseyi doğru yoldan ayırırsam ondan bana zarar geleceğini bilmeyecek kadar karanlık ve bilgisizlik içindeyim. Hem de bunu iddiana göre bile yapıyorum. Meletos, buna ne beni inandırabilirsin, ne de başkalarını. Öyleyse ya ben onları doğru yoldan çıkarmıyorum yahut da çıkarıyorsam bunu bilmeyerek yapıyorum, her iki hâlde de yalan söylüyorsun. Bundan başka işlediğim suç bilmeyerek işlenmişse kanun onu suç tanımaz, beni bir kenara çekerek ayrıca hatırlatman ve öğüt vermen gerekirdi çünkü öğüt bilmeyerek işlediğim suçu, herhâlde işlemekten vazgeçerdim. Hâlbuki sen benimle konuşmaktan, bana öğretmekten kaçındın, bunu istemedin; beni mahkemeye, kanunun aydınlatılması gerekenleri değil cezalandırılması gerekenleri gönderdiği mahkemeye sürükleddin.

Platon, Sokrates’in Savunması

1- Metinde kırmızıyla yazılmış kavramlarla ne anlatılmak istenmiştir?

2- Metinde altı çizili bölümde vurgulanmak istenen düşünce nedir? Açıklayınız.

3- Sokrates’e göre bilgi ve erdem arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

Aşağıdaki metni okuyup metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

DEVLET

1. **Kitap:** “Buradan şu çıkıyor ki sevgili dostum Thrasyamakhos (Tireysimakos), adaletsiz olmak adil olmaktan asla daha yarar getirici olamaz.” (...) “Ben, aslında hiçbir şey bilmediğimi anlamış oldum. Çünkü adaletin özünün ne olduğunu bilemedikten sonra onun bir yetenek, beceri (erdem) olup olmadığını, ona sahip olanın mutlu olup olmadığını nasıl bilebilirim ki?”

3. **Kitap:** “İyi eğitilmiş **erdemli bir ruh**, hem kötülüğün hem de iyiliğin nasıl bir şey olduğunu öğrenir. Bana kalırsa **bilgelik** kötü adamın değil erdemli adamın sahip olabileceği bir meziyettir.”

6. **Kitap:** “Bir devletin ve tek bir bireyin kusursuz bir yapıya sahip olabilmesi için şu sapkınlaşmış ama toplum tarafından işe yaramaz olarak kabul edilen az sayıdaki filozofun bunu istesinler ya da istemesinler devlet yönetiminin içinde bulunmaları gerektiğini söylüyorum.”

7. **Kitap:** “İnsanları yerin altındaki mağaraya benzer bir mekânın içinde, kafanda ve gözünde canlandır; bu mekânın ışığın geldiği yönde mağaranın kendisi kadar geniş bir ağız bulunmaktadı. Bu mağaranın içinde insanlar, çocukluktan itibaren orada yaşamak mecburiyetinde kalmış ve sadece karşılırlarına bakabilecekleri ama zincirlerden ötürü başlarını (sağa-sola) çeviremeyecekleri şekilde boyunlarından ve bacaklarından zincirlenmiş hâlde yaşamaktadırlar. Çok uzaklardan, arkalarından ve yüksekte bir ateşin ışığı parlamaktadır; bu ışık ve zincirlenmiş insanların arasında bir yol yukarılara gitmektedir; bu yolun üzerinde tıpkı kukla oynatanların seyircinin önüne çekmiş oldukları ve üzerindeki sahnede sanatlarını icra ettikleri tahta perdeye benzeyen alçak bir duvar düşünün.”

“Zincirlerden kurtulma, gölgelerden yüzünü çevirip resimlere (görüntülere) ve mağaradaki ışık kaynağına bakma, sonra da mağaradan Güneş’e yükselme, orada (gözün kamaşması nedeniyle) geçici olarak önce varlıklara, bitkilere ve Güneş’e bakamama, buna karşılık sudaki Tanrısal imgele ve hakiki şeylerin gölgelerine bakma ama elbette (mağaradaki gibi) başka sadece güneşe benzer bir ateşin ışığıyla ortaya çıkmış imgelerin gölgelerine değil. İşte bütün bunlar, yukarıda saydığımız bilimler ile uğraşmanın içinde yer alırlar; hani güçleri ruhumuzun o en iyi bölümünü varlık dünyasına (var olma hâli) bakmaya götüren bilimlerin ve orada bedeninin en açık-seçik, belirgin bölümü, cisimsel olanın ve görünür dünyanın en aydınlık bölümüne yönlendirilir.”

Platon, Devlet

1- Metinde kırmızıyla yazılmış kavramlarla ne anlatılmak istenmiştir?

2- Metinde altı çizili bölümde vurgulanmak istenen düşünce nedir? Açıklayınız.

3- Platon’a göre bilmeyen birine bilmediğini göstermek neden gereklidir? Açıklayınız.

Aşağıdaki metni okuyup metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

DAVRANIŞLARDA ORTA YOLU BULMA

İkinci Kitap

Biri düşünce, diğeri ise **karakter erdemi** olmak üzere iki tür erdem vardır. Bunlardan düşünce erdemi daha çok eğitimle oluşur ve gelişir, bu nedenle de deneyim ve zaman gerektirir; karakter erdemi ise alışkanlıkla edinilir.

“Üzerinde durduğumuz sav, her ne kadar böyle bir sav ise de onu desteklemeyi denemeli. İlkün güç ve sağlık konusunda gördüğümüz gibi “Bu tür şeyler, doğal yapıları gereği eksiklik ya da aşırılık yüzünden bozulur.” savını araştıralım. Nitekim aşırı ve eksik yapılan beden eğitimi gücü yıpratır, aynı şekilde içecek ve yiyecekler çok fazla ya da çok az olduğu zaman sağlığı bozar; dengeli olduğu zaman ise sağlığı meydana getirir, artırır ve korur. Ölçülülük, yığıtlık ve öteki erdemlerde de bu böyledir. Her şeyden kaçan, korkan ve hiçbir şeye dayanamayan korkak; hiçbir şeyden korkmayan, her şeyin üzerine giden cüretli olur. Aynı şekilde her hazı tadın ve hiçbirinden uzak kalmayan haz düşkün, yabani gibi hepsinden kaçan ise duygusuz olur. Ölçülülük de yığıtlık da aşırılık ya da eksiklik yüzünden bozulur, orta olma ile korunur.

O hâlde karakter erdeminin **orta olma** olduğu ve ne şekilde orta olduğu: Biri aşırılık öteki eksiklik olan iki kötülüğün ortası olduğu ve etkilenimlerde ve eylemlerde ortayı hedef edinmekle böyle olduğu yeterince belirtilmiş oldu. Bu nedenle erdemli olmak güç iştir. Her şeyde ortayı bulmak zor iştir. (...) Öfkelenmek, para vermek ve harcamak herkesin yapabileceği kolay bir şeydir ama bunların kime, ne kadar, ne zaman, niçin, nasıl yapılacağı ne herkesin bileceği bir şey ne de kolaydır. Bunları iyi yapmanın ender, övülesi, güzel bir şey olmasının nedeni de bu. Bunun için Kalypso’nun öğütlediği gibi ortayı arayanın önce ona daha karşıt olandan uzak kalması gerekiyor.

Nitekim uçlardan biri ötekinden daha çok yanlışa götürür; ortayı bulmak ise son derece güç olduğundan derler ki ikinci yol olarak en az kötü olanları seçmek gerekir. (...) Bu da bizim nelerden haz aldığımızdan nelerden acı duyduğumuzdan anlaşılacaktır. Öyleyse kendimizi bunlara ters yöne çekmemiz gerekli, eğri odunları düzeldenlerin yaptığı gibi isabetsizlikten çok uzaklaşmakla ortaya ulaşacağız.

Aristoteles, Nikomakhos’a Etik

1- Metinde kırmızıyla yazılmış kavramlarla ne anlatılmak istenmiştir?

2- Metinde altı çizili bölümde vurgulanmak istenen düşünce nedir? Açıklayınız.

3- Aristoteles’in “altın orta” düşüncesinin temel dayanakları nedir? Açıklayınız.

**5-MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL
FELSEFESİNİN DÜŞÜNCE VE
ARGÜMANLARINI
DEĞERLENDİRME**

1.4. MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİNİN DÜŞÜNCE VE ARGÜMANLARINI DEĞERLENDİRME

MÖ 6-MS 2. yüzyıl felsefi dönemine ait öğrendiğiniz bilgilerden hareketle aşağıda verilen tartışım ve yazalım bölümlerini sınıf ortamında arkadaşlarınızla uygulayınız.

Tartışalım

MÖ 6-MS 2. yüzyılın önemli düşünürlerinden Protagoras, “İnsan, her şeyin ölçüsüdür.” sözüyle tanınmaktadır. Bu sözün temel argümanını belirleyerek tartışınız. Tartışmaya yönelik notlarınızı aşağıda verilen boşluğa yazınız.

Tartışma Notları

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İNSAN HERŞEYİN
ÖLÇÜSÜDÜR.

Yazalım

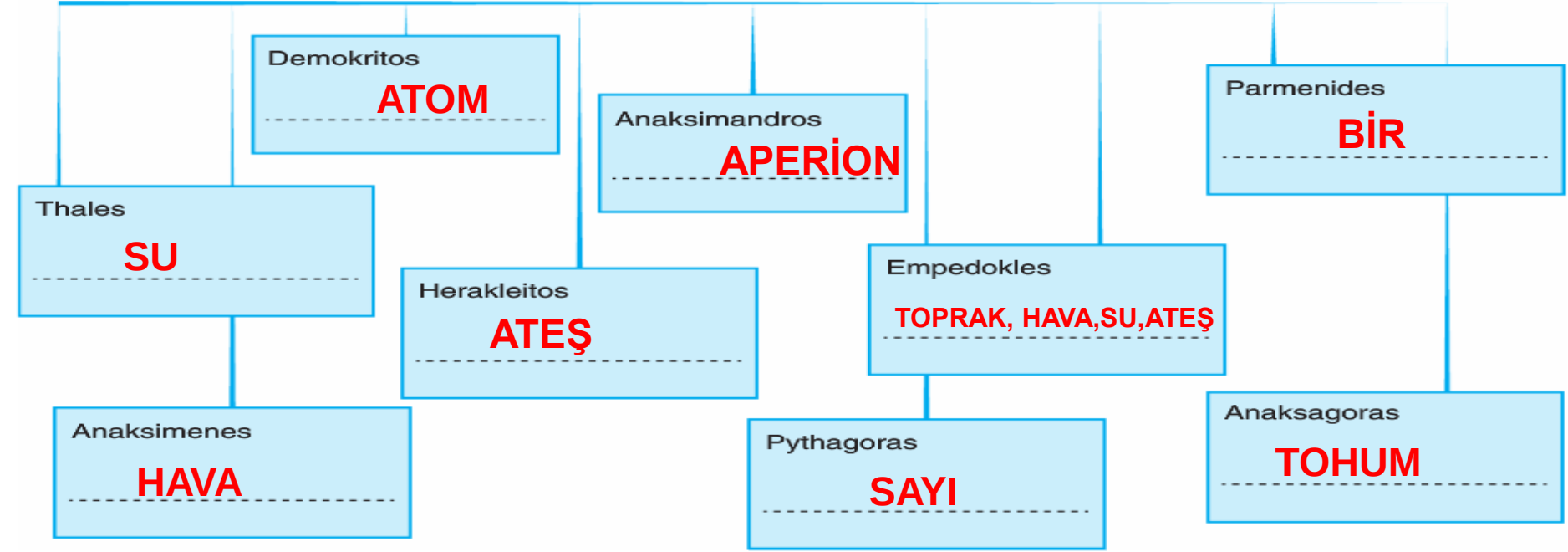
Günlük hayatta birçok örneği ile karşılaştığınız bilgi ve erdem ilişkisi hakkında (bilgi ve erdemin ne olduğu ve birbiriyle ilişkisinin doğurduğu sonuçları gözeterek) felsefi deneme türüne uygun özgün bir metin yazınız. Daha sonra Tablo 1.3’ü doldurup çalışmanızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşarak değerlendiriniz.

Tablo 1.3: Özgün Metin Yazımı Sonrası İstenenler

Başlık	
Problemin Felsefedeki Yeri	
Probleme Yönelik Fikirler	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
Kaynakça	

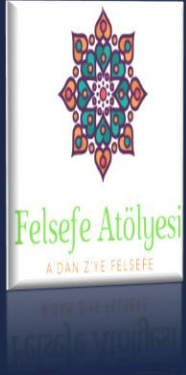
BİLGİ VE ERDEM
İLİŞKİSİ

2. Aşağıdaki kutucuklarda adları verilen filozofların arkhe olarak belirledikleri kavramı bırakılan boşluğa yazınız.

Aşağıda verilmiş olan yargıların doğruluk değerini karşılarındaki kutucuklarda gösterin.

- (...D...) 1. Doğa felsefesi kapsamında bir görünüş-gerçeklik ayrımı yapılmıştır.
- (...Y...) 2. Tüm doğa felsefesi, evrenin oluş halinde olduğu fikri üzerine inşa edilmiştir.
- (...D...) 3. Felsefe tarihinde, ilk filozof olarak kabul edilen kişi Thales'tir.
- (...Y...) 4. Evrenin atomların birleşmesiyle oluştuğunu savunan filozof Herakleitos'tur.
- (...D...) 5. Felsefe tarihinin ilk düşünsel karşıtlığı Herakleitos ile Parmenides arasında yaşanmıştır.

ERDAL AYDEMİR

FELSEFE ATÖLYESİ